

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TELAFİ EĞİTİMİ

COĞRAFYA

10. SINIF

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TELAFİ EĞİTİMİ

COĞRAFYA

10. SINIF

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • ...
YARDIMCI KAYNAK EĞİTİM MATERYALİ • ...

TELAFİ EĞİTİMİ
COĞRAFYA 10. SINIF

ISBN ...

Basım Adedi ...

Yazar
KOMİSYON

Türkçe yayın hakları MEB, 2023

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

Baskı ...

Sertifika No. ...

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

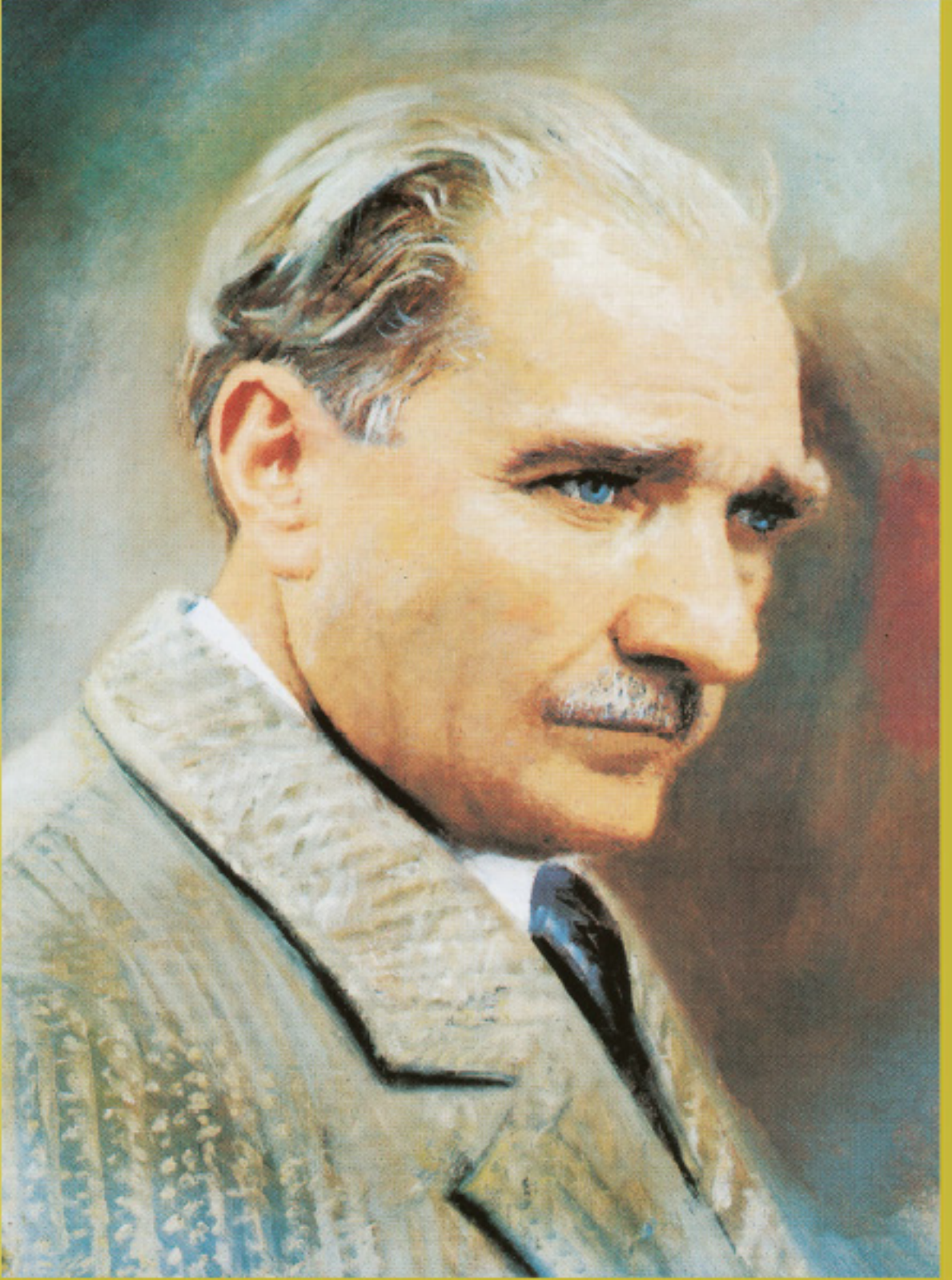
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

ÖN SÖZ	8
BEŞERİ SİSTEMLER	9
KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER	37
ÇEVRE VE TOPLUM	43
CEVAP ANAHTARI	53

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Millî Eğitim Bakanlığı olarak her koşulda eğitim ve öğretimin devamlılığını sağlamak için gerekli tedbirleri almaktayız. Ülkemizde yaşanan deprem nedeniyle bazı illerimizde eğitim öğretime ara verilmiştir. Bu kapsamda deprem felaketinin eğitim üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak, öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmek, eksik oldukları konuları telafi etmek amacıyla eğitimde fırsat eşitliği ilkesini temel alarak öğrencilerimize yönelik telafi eğitimleri başlatılmıştır.

Eğitim öğretime ara verilen 2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci döneminden başlamak üzere derslerde işlenemeyen konu ve kazanımlar tespit edilmiştir. Bu kazanımların kısa bir süre içinde verilebilmesi, öğrenmenin kalıcı olabilmesi, sonraki öğrenmeleri destekleyebilmesi adına öğretim yöntem ve teknikleri çerçevesinde beceri temelli etkinlikler hazırlanmıştır. Bu etkinlikler, konu içeriğine uygun becerilerin kazandırılması amacıyla tasarlanmıştır. Etkinlikler basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.

Telafi Eğitimi kitabında yer alan etkinliklerin hem bireysel hem de grupta yapılabilmesi, bazı etkinliklerin de iş birliğine dayalı olması farklı becerilerin kazandırılmasını sağlamaya yöneliktir.. Etkinlikler, farklı becerileri geliştirmeye uygun olarak hazırlandığı gibi birçok etkinlik günlük yaşamla ilişki kurularak ve öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde oluşturulmuştur. Bu telafi sürecinde kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi sağlamak adına etkinliklerde öğrencilerin sürece aktif katılması da öncelenmiştir.

Telafi sürecinde bu kaynakların sizlere faydalı olması dileğiyle...

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

COĞRAFYA

10. SINIF

2. ÜNİTE

BEŞERİ SİSTEMLER

- 10.2.1. İstatistiki verilerden yararlanarak nüfus özellikleri ve nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur.
- 10.2.3. Nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler ile dünya nüfusunun dağılışını ilişkilendirir.
- 10.2.4. Nüfus piramitlerinden hareketle nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.
- 10.2.6. Türkiye’de nüfusun dağılışını, nüfusun dağılışında etkili olan faktörler açısından değerlendirir.
- 10.2.7. Güncel verilerden yararlanarak Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz eder.
- 10.2.8. Tarihî metin, belge ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunur.
- 10.2.10. Göçün mekânsal etkilerini Türkiye’den örneklerle açıklar.
- 10.2.11. Ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt eder.

1.ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik Adı	Sayfa No.
1	10.2.1	Nüfus Bize Ne Söyler?	11
2	10.2.1	Eğitim Şart mı?	13
3	10.2.3	Dünya'da Nüfusun Dağılışı	15
4	10.2.4	Piramitler Ne Anlatıyor?	17
5	10.2.6	Ülkemizde Nüfus Yoğunluğu	19
6	10.2.6	Trabzon - Gümüşhane	21
7	10.2.7	Ülkemizin Nüfus Yapısı	23
8	10.2.8	Çağdaş Bir Sorun: Mülteciler	25
9	10.2.8	Türkler Orta Asya'dan Neden Göç Etti?	27
10	10.2.10	Göçle Gelen Değişim	29
11	10.2.10	İstanbul'un Göçle Değişimi	31
12	10.2.11	Şanlıurfa'nın Ekonomik Değişimi	33
13	10.2.11	Nasıl Geliyorlar?	35

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.1: İstatistik verilerden yararlanarak nüfus özellikleri ve nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur.
b) Nitelikli genç nüfusun ülkelerin kalkınmasındaki önemi vurgulanır.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Alan Becerileri: Tablo, Grafik ve Diyagram Hazırlama ve Yorumlama, Coğrafi Sorgulama

Etkinlik İsmi	NÜFUS BİZE NE SÖYLER?	🕒 20 dk.
Amacı	Nüfusa ait özellikleri ve bu özelliklerin ne ifade ettiğini anlamlandırabilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Aşağıdaki metinden ve nüfus özelliklerinin verildiği tablodan faydalanarak soruları cevaplayınız.

Nüfus, sınırları belirlenmiş bir yerde yaşayan insan sayısıdır. İnsan sayısı; ülkeler için askerî, ekonomik ve siyasi anlamda potansiyel bir güç olabileceği gibi yeterli ekonomik büyüme sağlanmadığında sorun oluşturabilecek bir duruma da dönüşebilir. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerini tahmin etmek için nüfusun yapısı ile ilgili bazı verilere bakmak yeterli olacaktır. Bu veriler, aynı zamanda “Nüfus artışı, olumlu sonuçlar doğurarak ülkeye kazanç mı sağlayacak, yoksa çalışan insanların yüküne yük katarak yeni bağımlı bir nüfus mu oluşturacak?” sorusunun da cevabını verecektir.

Aşağıdaki tabloda Danimarka ve Zimbabve ile ilgili 2019 yılına ait bazı veriler sıralanmıştır.

DANİMARKA		ZİMBABVE	
Nüfusu	5,8 milyon	Nüfusu	14,8 milyon
Yıllık Nüfus Artış Oranı	%0,22	Yıllık Nüfus Artış Oranı	%1,40
Ortalama Yaşam Süresi	82,9 yıl	Ortalama Yaşam Süresi	62,3 yıl
Kişi Başına Düşen Millî Gelir	60.692 \$	Kişi Başına Düşen Millî Gelir	859 \$
Doğum Oranı	%11	Doğum Oranı	%31
Ölüm Oranı	%9,5	Ölüm Oranı	%7,8

(Veriler, kopenhag.be.mfa.gov.tr adresi, insamer.com adresi ve Dünya Bankası bilgilerinden alınmıştır.)

1. Hangi ülkede yaşlanma sorunu yaşanmaktadır? Tablodaki hangi bilgilerden yararlanarak bu sonuca ulaştınız? Bu durum ne gibi sorunlara neden olur?

2. Zimbabve'de yüksek doğum oranlarının sonucunda meydana gelen değişimlerin, hangi yaş grubunda olacağını ve bu durumda ülke yöneticilerinin hangi konularda önlemler alması gerektiğini açıklayınız.

3. Hangi ülkenin kentleşme oranı ve okuryazarlık oranının yüksek olduğunu düşünüyorsunuz? Gerekçeleriniz nelerdir?

4. Bebek ölüm oranlarının hangi ülkede daha fazla olduğunu düşünüyorsunuz? Gerekçeleriniz nelerdir?

5. Her iki ülkede de ölüm oranları yüksektir. Bu durumun nedenini gerekçeleriyle açıklayınız.

6. Nüfus artış hızının düşük olduğu Danimarka'da zamanla iş gücü potansiyeli de azalır. Bu ülkenin iş gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla dış göç almasının ülkenin demografik yapısına etkileri neler olabilir?

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.1: İstatistiki verilerden yararlanarak nüfus özellikleri ve nüfusun önemi hakkında çıkarımlarda bulunur.
b) Nitelikli genç nüfusun ülkelerin kalkınmasındaki önemi vurgulanır.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Alan Becerileri: Tablo, Grafik ve Diyagram Hazırlama ve Yorumlama, Coğrafi Sorgulama

Etkinlik İsmi	EĞİTİM ŞART MI?	🕒 20 dk.
Amacı	Nüfusa ait özellikleri ve bu özelliklerin ne ifade ettiğini açıklayabilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Aşağıda verilen metin ve tablodan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Kişi başına düşen millî gelir oranı, ülkelerin ekonomik gelişmişliğinin önemli göstergelerindendir. Ülkelerin sahip olduğu doğal kaynakların teknolojiyen yararlanarak aktif bir şekilde kullanılması, ekonomik kalkınmayı belirleyen unsurlar arasında yer almaktadır. Gerek kalkınma gerekse teknolojik yönden gelişebilmek için de eğitime yapılan yatırım önem arz etmektedir. Eğitimin temel amacı; kişiyi toplumsal rollere hazırlamak, bireyin kendisini ve içinde yaşadığı toplumu geliştirerek hem kendisi hem de sonraki kuşaklar için daha yaşanabilir bir dünya bırakmaktır. Gelişmekte olan pek çok ülke, ekonomik ve sosyal anlamda ülkelerinin belirli bir kalkınma düzeyine ulaşabilmesi için eğitime büyük önem vermektedir. Eğitilmiş insan gücünün varlığı, ülkelerin nüfusuna nicelikten ziyade nitelik yönünden değer katar.

	YENİ ZELANDA			MEKSİKA		
Nüfusu	4.510.000			120.400.000		
Gayrisafi Millî Hasıla (GSMH)	201.000.000 \$			1.315.000.000 \$		
Kişi Başına Düşen Millî Gelir	44.568 \$			10.920 \$		
Eğitim Harcamalarının GSMH İçindeki Payı	% 7,38			%5,21		
Ortaöğretimde Okullaşma Oranı	% 96,9			% 67,8		
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı (İlköğretim)	14,5			28		
PISA* Sınav Sonuçları	Matematik	Okuma	Fen	Matematik	Okuma	Fen
	500	512	516	413	424	415

Veriler, World Bank ve OECD (2014) raporlarından alınmıştır.

* PISA SİNAVI: "Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı" olan PISA, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri üçer yıllık dönemler halinde değerlendiren bir araştırma projesidir.

1. Meksika nüfusunun sayısal yönden avantaja dönüştürülerek ülke ekonomisine katkı sağlayabilmesi için nüfusa yönelik ne gibi yatırımlar yapılmalıdır?

2. Yeni Zelanda'nın bütçesinden eğitime ayrılan oranın yüksek olması ile ekonomik kalkınma arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır? Açıklayınız.

3. Tabloda verilen ülkelerden hangisinde teknolojik gelişmelerin hayata daha çok adapte edildiğini düşünüyorsunuz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

4. Yeni Zelanda ve Meksika örneklerinden hareketle eğitim ülkelerde sosyoekonomik yapıyı nasıl etkiler?

2. ÜNİTE > Beşerî Sistemler Kazanım 10.2.3: Nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler ile dünya nüfusunun dağılışı ilişkilendirir.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama, Harita Becerisi

Etkinlik İsmi	DÜNYA'DA NÜFUSUN DAĞILIŞI	🕒 25 dk.
Amacı	Farklı haritalar üzerinden dünya nüfusunun dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri ilişkilendirebilme.	👤 Bireysel

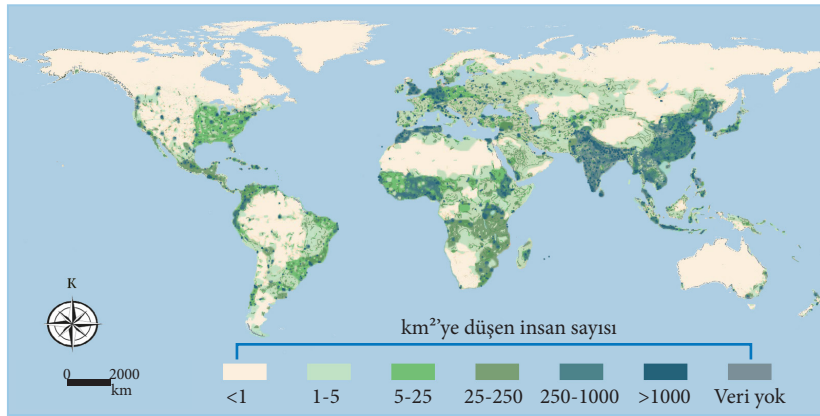
Yönerge

Aşağıda verilen bilgilerden ve haritalardan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Nüfusun dağılışını etkileyen unsurlar, fiziki ve beşerî faktörler olarak ikiye ayrılır.

Fiziki faktörlere iklim, su kaynakları, toprak, yüzey şekilleri ve madenler; beşerî faktörlere ise toplumsal ve ekonomik örgütlenme, teknolojik durum ve tarihsel etkenler örnek verilebilir.

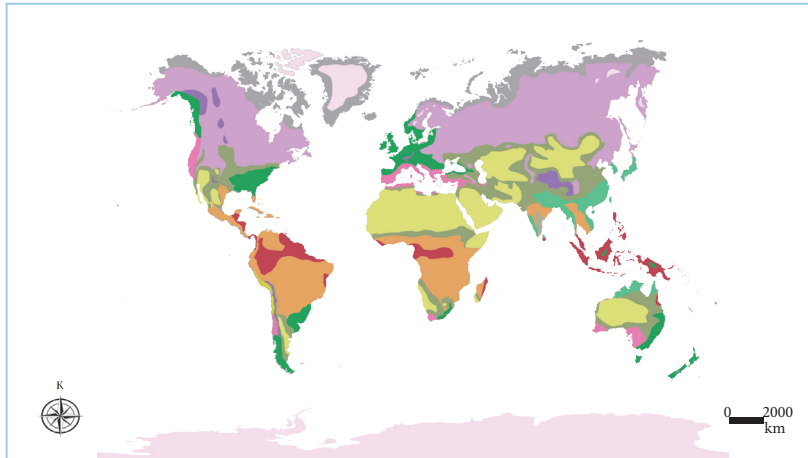
1. Dünyada nüfusun yoğun ve seyrek olduğu alanları yazınız.

Yoğun Nüfuslu Alanlar: _____

Seyrek Nüfuslu Alanlar: _____

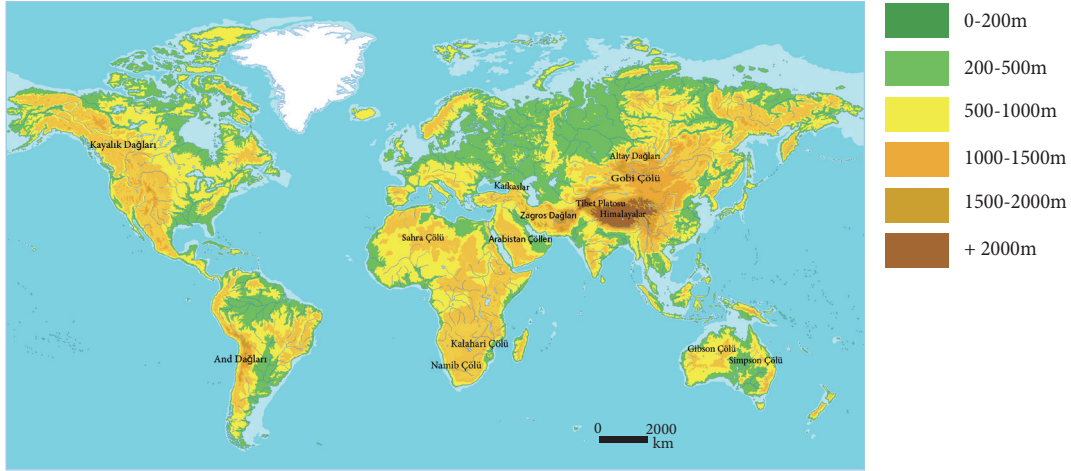
2. Nüfus yoğunluğu haritası ile dünya iklim tipleri haritasını karşılaştırdığınızda yoğun nüfuslu iklimler hangileridir? Bu iklimlerde nüfusun yoğun olmasına etki eden faktörler nelerdir?

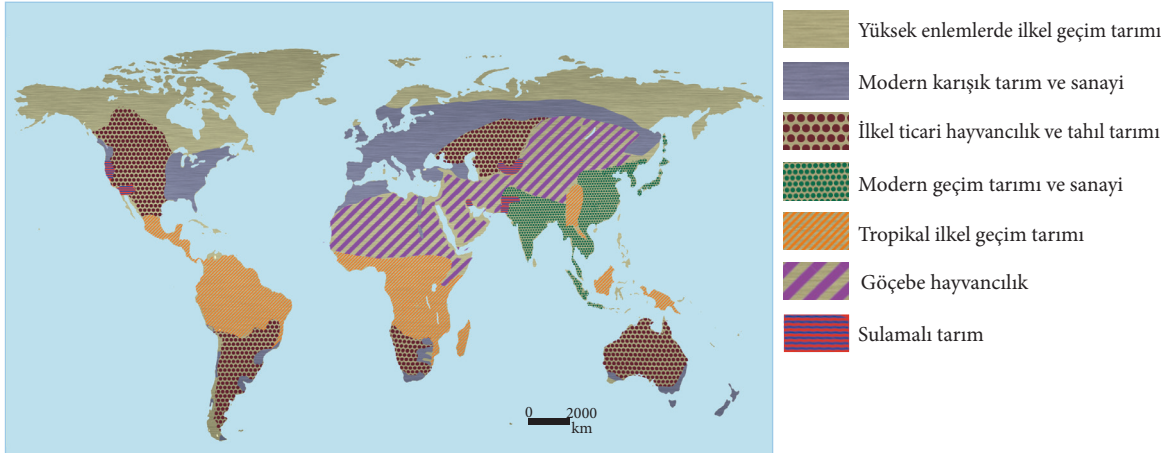
- Ekvatorial
- Savan
- Çöl
- Muson
- Akdeniz
- Ilıman okyanusal
- Ilıman karasal (step)
- Sert karasal
- Tundra
- Kutup
- Yüksek dağ iklimi

3. Nüfus yoğunluğu haritası ile dünya iklim tipleri haritasını karşılaştırdığınızda seyrek nüfuslu iklimler hangileridir ? Bu iklimlerde nüfusun seyrek olmasına etki eden faktörler nelerdir?

4. Nüfus yoğunluğu haritası ile dünya fiziki haritasını karşılaştırdığınızda seyrek nüfuslu bölgelerden hangileri yükselti nedeniyle seyrek nüfuslanmıştır? İnsanların yerleşmek için bu bölgeleri daha az tercih etmelerinin sebebi nedir?

5. Dünyanın yoğun nüfuslu bölgeleriyle seyrek nüfuslu bölgelerindeki ekonomik faaliyetleri karşılaştırınız.

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.4: Nüfus piramitlerinden hareketle nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Alan Becerileri: Tablo, Grafik, Diyagram Hazırlama ve Yorumlama

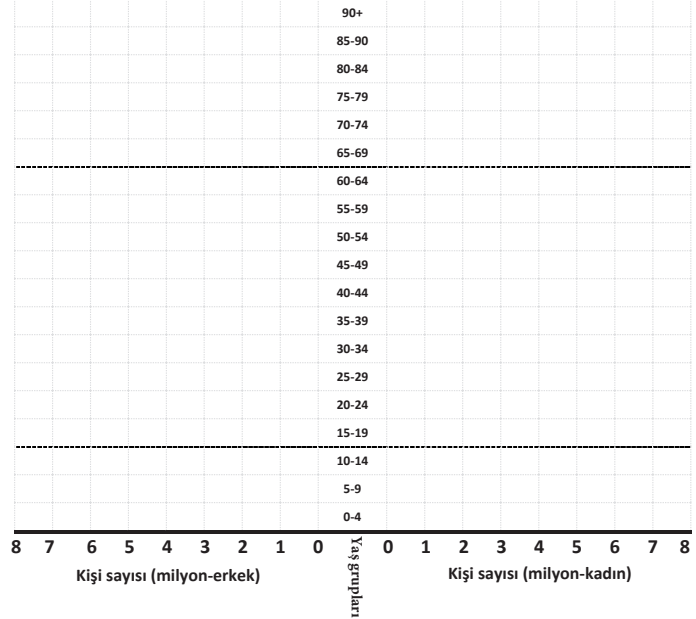
Etkinlik İsmi	PİRAMİTLER NE ANLATIYOR?	🕒 40 dk.
Amacı	Nüfus piramidi oluşturma ve piramitler ile ilgili çıkarım yapabilme.	👤 Bireysel
Materyal	Kurşun kalem, silgi, cetvel, kuru boya kalemleri	

1. Yönerge

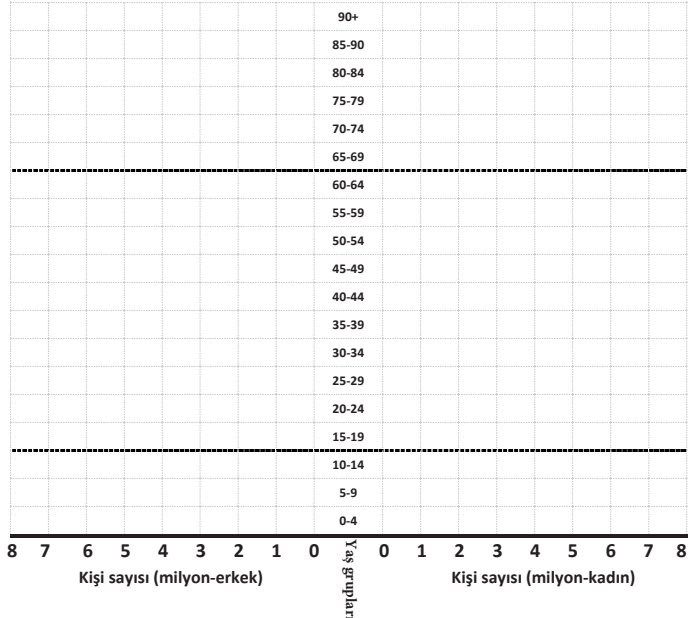
Aşağıdaki tabloda Kongo ve Almanya ile ilgili nüfus bilgileri verilmiştir. Verilen bilgilerden yararlanarak bu ülkelerin nüfus piramitlerini aşağıdaki grafikler üzerinde oluşturunuz ve grafiklerden hareketle piramitlerin hangi ülkeye ait olduğunu belirleyip tablodaki yerine yazınız.

(Tablodaki nüfus bilgileri 2020 yılına aittir.)

Ülke:.....			
Nüfus	Erkek	Kadın	Yaş Grubu
89.561.404	44.710.172	44.851.232	Toplam
15.827.439	7.991.895	7.835.544	0-4
13.659.867	6.888.387	6.771.480	5-9
11.527.510	5.805.837	5.721.673	10-14
9.472.510	4.760.695	4.711.815	15-19
7.729.713	3.869.120	3.860.593	20-24
6.439.523	3.216.124	3.223.399	25-29
5.340.933	2.659.811	2.681.122	30-34
4.421.401	2.195.945	2.225.456	35-39
3.629.088	1.796.455	1.832.633	40-44
2.976.441	1.467.659	1.508.782	45-49
2.421.737	1.186.242	1.235.495	50-54
1.925.266	934.221	991.045	55-59
1.486.411	712.165	774.246	60-64
1.099.430	517.964	581.466	65-69
789.010	359.696	429.314	70-74
479.676	210.931	268.745	75-79
232.525	97.636	134.889	80-84
81.751	32.141	49.610	85-89
21.173	7.248	13.925	90+

Ülke:.....			
Nüfus	Erkek	Kadın	Yaş Grubu
83.783.943	41.415.910	42.368.033	Toplam
4.058.678	2.082.342	1.976.336	0-4
3.822.225	1.970.345	1.851.880	5-9
3.811.645	1.979.340	1.832.305	10-14
4.118.971	2.150.221	1.968.750	15-19
4.553.436	2.382.496	2.170.940	20-24
4.823.925	2.521.798	2.302.127	25-29
5.441.865	2.822.844	2.619.021	30-34
5.430.155	2.774.455	2.655.700	35-39
5.059.667	2.551.802	2.507.865	40-44
5.183.684	2.607.670	2.576.014	45-49
6.681.221	3.352.933	3.328.288	50-54
6.807.172	3.393.206	3.413.966	55-59
5.820.703	2.854.706	2.965.997	60-64
4.823.439	2.291.081	2.532.358	65-69
3.833.823	1.791.116	2.042.707	70-74
3.637.591	1.631.884	2.005.707	75-79
3.259.094	1.359.119	1.899.975	80-84
1.635.049	612.796	1.022.253	85-89
981.600	285.756	695.844	90+

2. Yönerge *Kongo ve Almanya'ya ait nüfus verilerinin yer aldığı tablodan ve oluşturduğunuz nüfus piramitlerinden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Piramitlerin hangi ülkeye ait olduğuna nasıl karar verdiniz? Gerekçelerinizi yazınız.

2. Almanya ve Kongo'nun doğum, ölüm ve ortalama yaşam süreleriyle ilgili çıkarımlarda bulununuz.

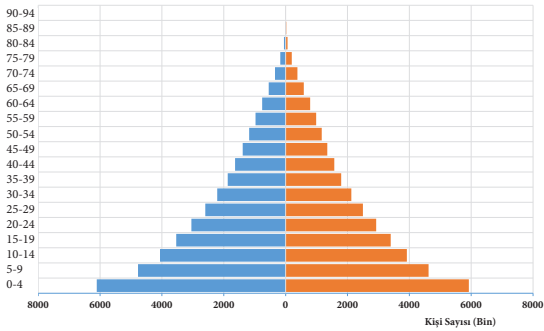
3. Hangi ülkede nüfus yaşlanma eğilimindedir? Ülkede yaşlanmaya bağlı sorunlar neler olabilir?

4. Nüfus piramitlerinde verilen ülkelerin ekonomik durumu hakkında çıkarımlarda bulununuz. Çıkarımlarınızda nüfus piramidinin hangi özelliklerini dikkate aldığınızı belirtiniz.

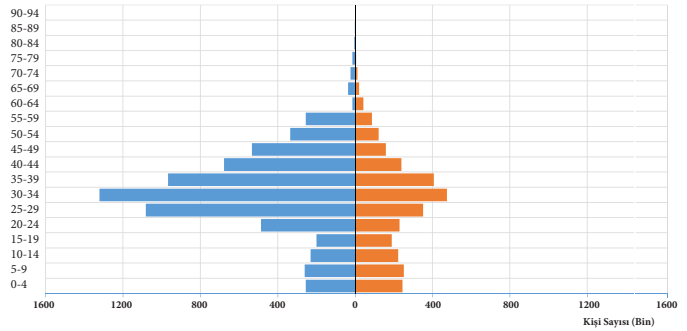
3. Yönerge *Aşağıda Birleşik Arap Emirlikleri'ne ait nüfus piramitlerinden(1950 ve 2020) yararlanarak verilen soruyu cevaplayınız.*

1. Bazen nüfus üzerinde etkili olan etmenler, nüfus piramitlerinin şekillerinde gözle görülür farklılıklar ortaya çıkmasına neden olabilir. Buna göre Birleşik Arap Emirlikleri'nin 1950 ve 2020 yıllarına ait aşağıdaki nüfus piramitlerini karşılaştırarak 2020 yılında orta yaş durumunda görülen farklılığın nedeni hakkında çıkarımda bulununuz.

Birleşik Arap Emirlikleri-1950

Birleşik Arap Emirlikleri-2020

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler Kazanım 10.2.6: Türkiye’de nüfusun dağılışını, nüfusun dağılışında etkili olan faktörler açısından değerlendirir.

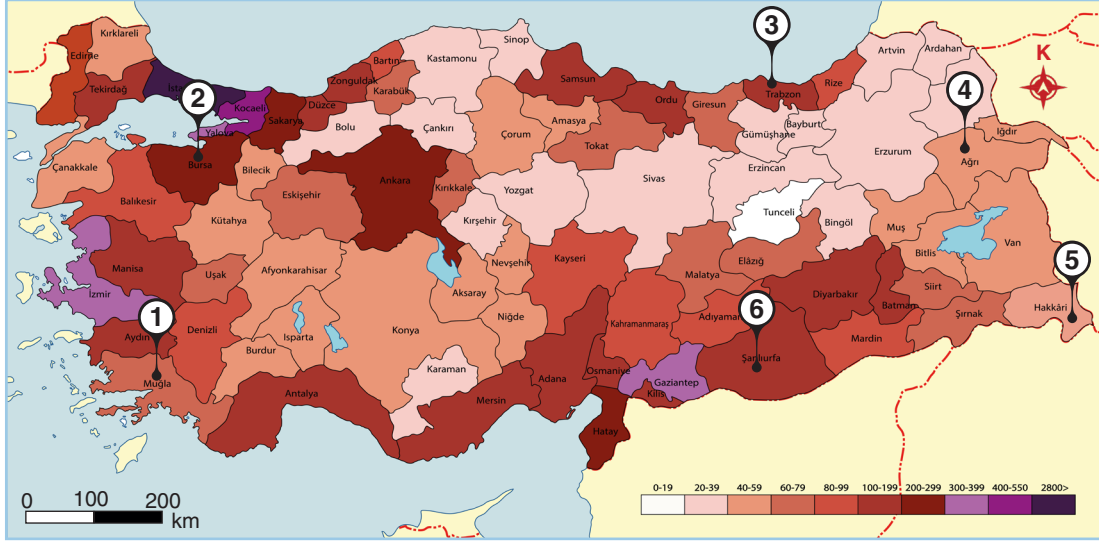
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama, Harita Becerisi

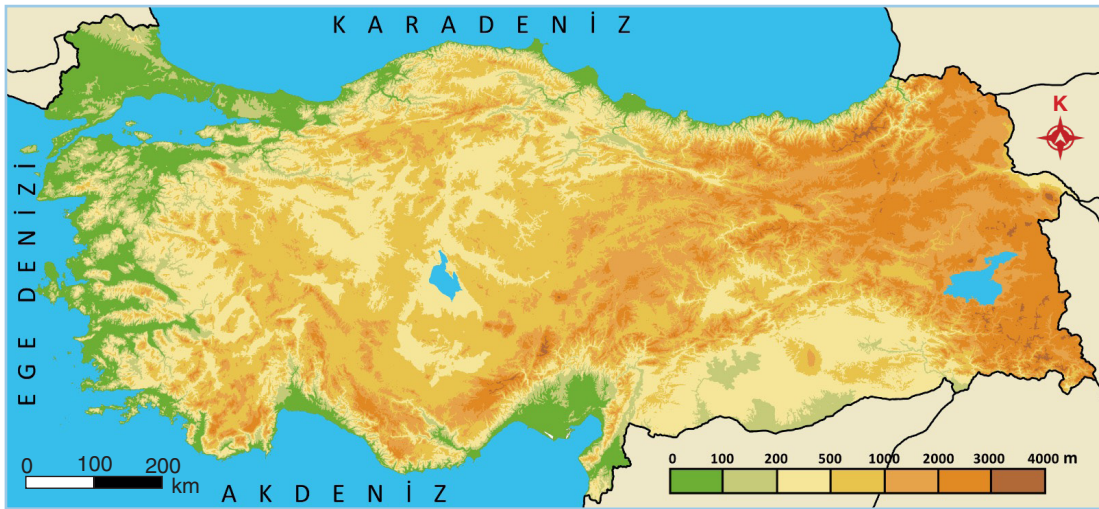
Etkinlik İsmi	ÜLKEMİZDE NÜFUS YOĞUNLUĞU	🕒 30 dk.
Amacı	Türkiye’de nüfusun sık ve seyrek yerlerini nedenleriyle değerlendirebilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Aşağıda Türkiye Nüfus Yoğunluğu Haritası (2019) ve Türkiye Fiziki Haritası verilmiştir. Bu haritalardan ve ön bilgilerinizden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Harita 1: Türkiye Nüfus Yoğunluğu Haritası (2019)

Harita 2: Türkiye Fiziki Haritası

1. Konya ili nüfusu 2.250.020, Trabzon ili nüfusu 811.901'tür. Buna göre hangi ilin nüfus yoğunluğu daha fazladır? Bu durumu nasıl açıklarsınız?

2. Aşağıdaki tabloda verilen boşluklara haritada numaralandırılmış ili, ilin nüfus yoğunluğunun seyrek veya sık olma durumunu yazarak bu duruma neden olan etmenleri kutucuklara (✓) şeklinde işaretleyiniz (Birden fazla etmen işaretlenebilir.).

	İller	Seyrek / Sık Nüfus	Fiziki Etmenler	Beşerî Etmenler
1				
2				
3				
4				
5				
6				

3. Çanakkale'nin stratejik bir konumda bulunması, Çanakkale Boğazı'na ve elverişli bir iklim sahip olması ve tarihî açıdan önemli bir merkez olmasına rağmen nüfus yoğunluğunun çevresindeki illerden daha az oluşunu nasıl açıklayabilirsiniz?

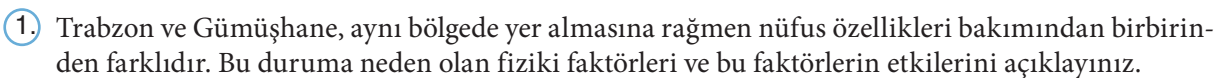
4. Ülkemizde deniz kıyılarındaki nüfus yoğunluğunun iç kesimlerdekine göre daha fazla olduğu yönünde bir genelleme yapılabilir.

a) Genellemenin bu şekilde olmasının hangi nedenlere dayandığını belirtiniz.

b) Bu genellemeye uymayan illere örnekler vererek neden uymadıklarını açıklayınız.

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama

Aşağıda verilen infografik görselden yararlanarak soruları cevaplayınız.

2. Trabzon ve Gümüşhane'yi ulaşım ve ticaretin nüfus üzerindeki etkileri bakımından değerlendiriniz.

3. Trabzon ve Gümüşhane'yi turizm faaliyetlerinin nüfus üzerindeki etkileri bakımından değerlendiriniz.

4. Siz de yaşadığınız kent ile farklı bir kent örneğinden yola çıkarak nüfusun dağılışına etki eden etmenleri farklı açılardan değerlendiriniz.

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.7: Güncel verilerden yararlanarak Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz eder.

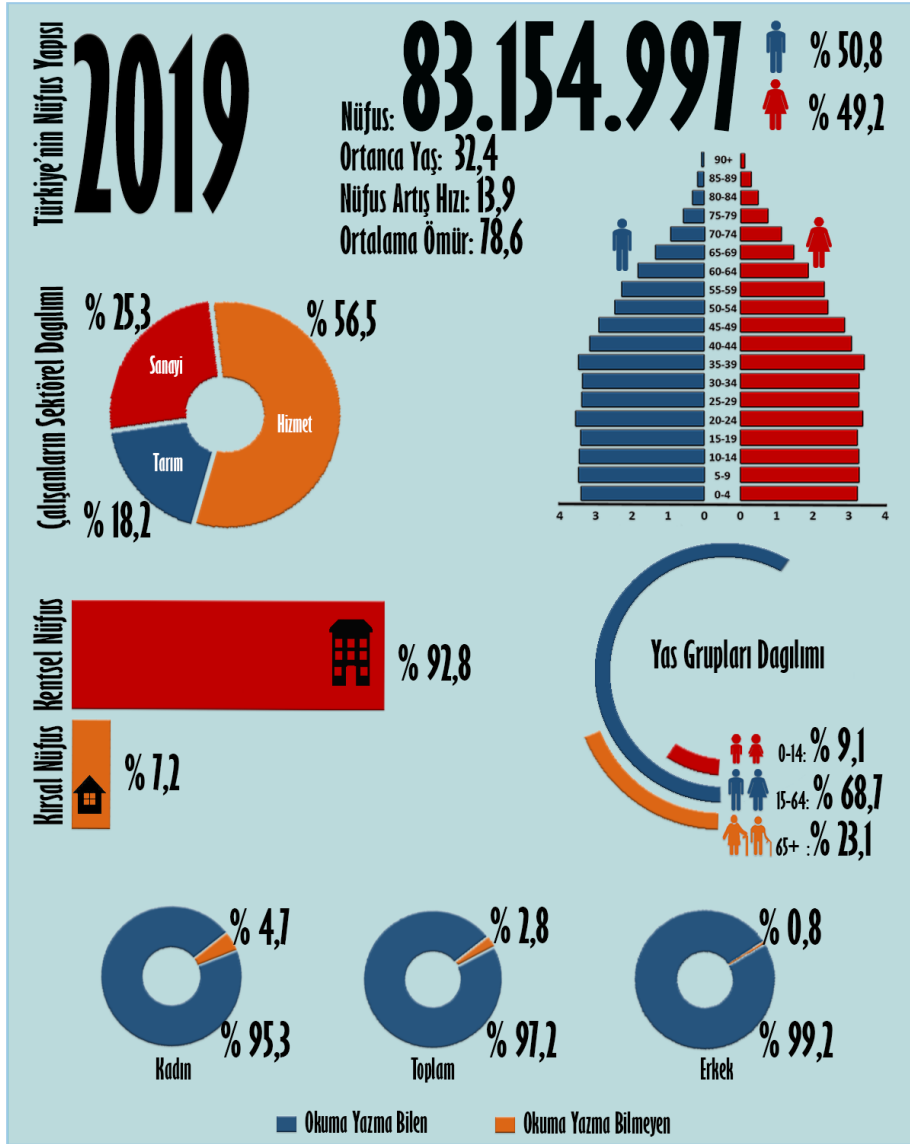
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama, Tablo, Grafik, Diyagram Hazırlama ve Yorumlama

Etkinlik İsmi	ÜLKEMİZİN NÜFUS YAPISI	🕒 30 dk.
Amacı	Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz edebilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Aşağıda verilen infografik görsel ve ön bilgilerinizden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Verilen nüfus piramidine göre ülkemizin nüfusuyla ilgili çıkarımlarda bulununuz.

2. Ülkemizdeki okuma yazma durumuyla ilgili eğitim alanında hangi tür uygulamalara yer verilmesi gerektiğini belirtiniz.

3. Kent nüfusu oranının kır nüfusuna göre çok yüksek olmasının nedenlerini belirtiniz.

2. Yönerge

Görüşlerinizi infografik görseldeki bilgilerle destekleyerek "Nüfusumuz yaşılanıyor mu?" başlıklı kısa bir metin yazınız.

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.8: Tarihi metin, belge ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunur.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Zamanı Algılama, Harita Becerileri, Tablo, Grafik Ve Diyagram Hazırlama, Kanıt Kullanma

Etkinlik İsmi	ÇAĞDAŞ BİR SORUN: MÜLTECİLER	🕒 25 dk.
Amacı	Mülteci göçlerinin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımda bulunabilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Mülteci göçleri ile ilgili metni okuyunuz, görselleri ve grafiği inceleyerek soruları cevaplayınız.

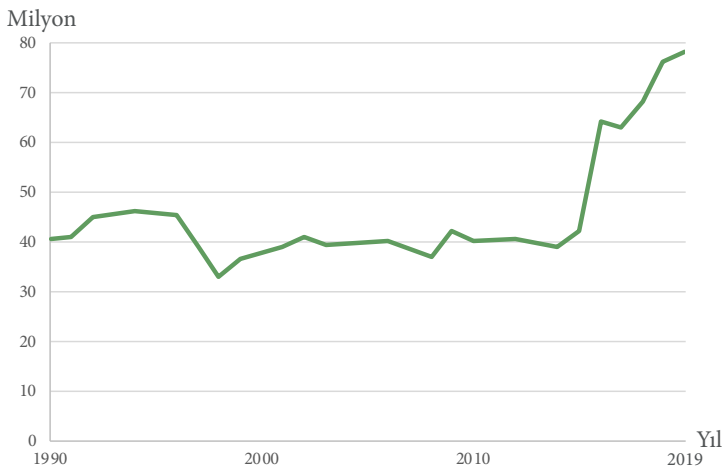

Göç olgusu içinde değerlendirilen mülteci, sorunu son yıllarda ciddi bir hâl almıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (UNHCR) verilerine göre 2019 yılı itibarıyla dünyada 79,5 milyon insan zorla yerinden edilmiştir. Bunun 26 milyonu mültecidir. Bir ülkede yaşayan bütün göçmenler mülteci değildir. Yasal statülerine göre göçmenler şu şekilde ele alınırlar:

- Bir ülkede devamlı yerleşmeleri hukuken kabul edilmiş göçmenler,
- Hukuken kabul edilmiş geçici göçmenler,
- Yasal olmayan (belgesiz) göçmenler,
- İltica (sığınma) etmek isteyenler,
- Mülteciler.

1951 Birleşmiş Milletler Anlaşmasında mülteciler “ırkı, dili, dini yüzünden bir toplumsal gruba ait ya da bir siyasal görüşte olduğu için ülkesinde takibe uğrama korkusuyla ülke dışına çıkmış kişiler” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım esas olarak, II. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Avrupa’daki mülteci olaylarına dayandırılmıştır. Zamanla mülteci tanımı da genişlemiştir. Mülteci hareketinin ortaya çıkmasına neden olan siyasi ve sosyal olaylara zamanla çevresel faktörler de eklenmiştir. Ani doğal afetler ülke içinde olduğu kadar uluslararası ölçekte de mülteci olayına (çevre mültecileri) yol açmaktadır.

Grafik 1: Zorla yerinden edilmiş insan sayısı (1990-2019)

26 Milyon

Mülteci

45,7 Milyon

Ülkeleri içinde
yerinden edilmiş
insanlar

4,2 Milyon

İltica(sığınma)
talep edenler

1. Grafiğe göre dünyada zorla yerinden edilmiş insan sayısı son 30 yılda nasıl bir değişim göstermiştir. Bu değişimin sebepleri nelerdir? Açıklayınız.

2. Mültecileri göçmenlerden ayıran özellikler nelerdir? Açıklayınız.

3. Mülteci göçlerini oluşturan sebepler nelerdir? Açıklayınız.

4. Gelecekte mülteci hareketlerinin seyri nasıl değişebilir? Yorumlayınız.

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.8: Tarihi metin, belge ve haritalardan yararlanarak dünyadaki göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunur.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Zamanı Algılama, Harita Becerileri, Tablo, Grafik Ve Diyagram Hazırlama, Kanıt Kullanma

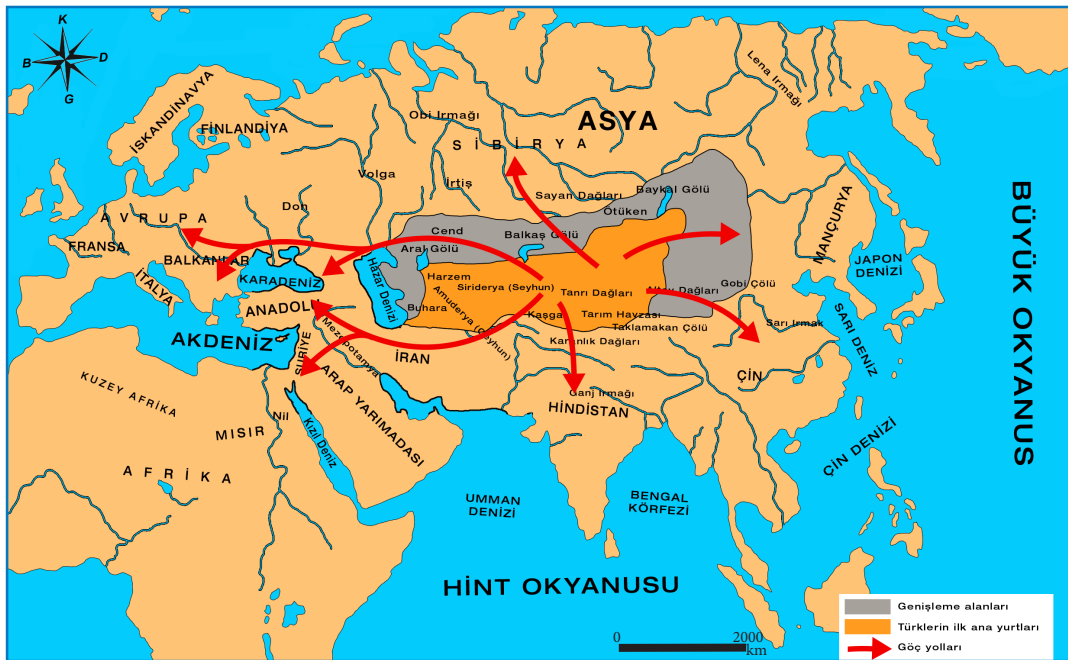
Etkinlik İsmi	TÜRKLER ORTA ASYA'DAN NEDEN GÖÇ ETTİ?	⌚ 25 dk.
Amacı	Göçler ve Türklerin Orta Asya'dan göçlerinin nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunabilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Aşağıdaki metin ve haritayı inceleyerek soruları yanıtlayınız.

İnsanların sürekli yaşam bölgelerini çeşitli nedenlerle devamlı veya bir süre için terk etmesine **göç** denir. Göçler; mesafeye, olayın gerçekleştiği yere ve sürekliliğine göre ele alınabileceği gibi göç yol açan nedenlere göre de ayırt edilebilir. Göçler sürekliliğine göre mevsimlik göç ve devamlı göç şeklinde ayrılır. Olayın gerçekleştiği yere göre de iç göç ve dış göç şeklinde ayrılabilir. Göç yol açan nedenler doğal, ekonomik, sosyal ve siyasal olabilir. Örneğin mübadele göçleri siyasal nedenli göçlerken işçi göçü ekonomik nedenlidir. Tüm bunların yanı sıra göçler isteğe bağlı göçler ve zoraki göçler şeklinde de sınıflandırılabilir.

Göçler nüfusun yeniden dağılımı sonucunu doğurur. Dünya nüfus dağılışı geçmişteki büyük göçlerin sonucunda oluşmuştur. Kavimler Göçü'ne neden olan Türklerin Orta Asya'dan göçü de bunlardan biridir. Türkler, çeşitli nedenlerle kitleler hâlinde ana yurtları olan Orta Asya'dan dünyanın dört bir yanına göç etmişlerdir. Özellikle Batı'ya olan göçler sonuçları itibariyle daha önemlidir. Çünkü Avrupa'nın doğusuna ve Asya'nın batısına gerçekleşen Türk göçleri, buradaki kavimlerin de daha batıya göç etmesine sebep olmuştur. Bunun sonucunda da Kavimler Göçü olarak adlandırılan ve yaklaşık bir asır süren göç dalgası yaşanmıştır.

1. Yapılandırılmış grid içerisinde göçün nedenleri numaralandırılarak verilmiştir. Tabloda verilen numaraları kullanarak soruları cevaplayınız.

1	Deprem	5	Sağlık	9	Mübadele	13	Geçim sıkıntısı
2	İş imkânları	6	Savaş	10	Eğitim	14	Yangın
3	İç karışıklık	7	Doğal zenginlikler	11	Sel	15	Dinî nedenler
4	Gelir dengesizliği	8	Kuraklık	12	Kültürel farklılıklar	16	Sınır değişikliği

- a) Tabloda verilen kavramlardan hangileri göçlerin doğal nedenleridir?
- b) Tabloda verilen kavramlardan hangileri göçlerin sosyal nedenleridir?
- c) Tabloda verilen kavramlardan hangileri göçlerin siyasi nedenleridir?
- d) Tabloda verilen kavramlardan hangileri göçlerin ekonomik nedenleridir?

2. Türklerin Orta Asya'dan göçüne sebep olan faktörler neler olabilir? Açıklayınız.

3. Türklerin Orta Asya'dan göçü ne gibi sonuçlar doğurmuştur? Açıklayınız.

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.10: Göçün mekânsal etkilerini Türkiye'den örneklerle açıkla.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Gözlem

Etkinlik İsmi	GÖÇLE GELEN DEĞİŞİM	🕒 20 dk.
Amacı	Göçün mekânsal etkilerini örnekler üzerinden açıklayabilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Göçün mekân üzerindeki etkileri ile ilgili aşağıda verilen metinden ve görsellerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Göç; ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve demografik sonuçları olan bir olaydır. Göçün mekân üzerindeki etkileri, olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilmektedir.

Antalya, göçün mekân üzerindeki etkisini gösteren kentlere örnek verilebilir. Mevsimlik ve yerleşmek amacıyla gerçekleşen göçlerin fazla ve yerleşik yabancı sayısının da oldukça yoğun olduğu kentlerden biridir. Antalya'da göçlere bağlı olarak büyük konut projeleri ile yeni konutlar oluşturulurken “Kentsel Dönüşüm Projeleri” ile de kentin çehresi sürekli değişmektedir.

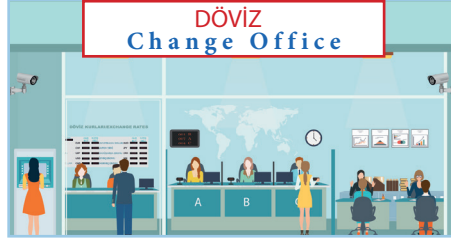

1. Antalya'da uygulanan “Kentsel Dönüşüm Projeleri” ile göçün kentte oluşturduğu hangi soruna çözüm bulunmaya çalışılmaktadır?

2. Antalya’da göçün mekânsal sonuçlarına dayalı olarak verilen örnekleri etki alanına (ekonomik, çevresel, sosyokültürel, demografik) göre tabloda uygun yerlere yazınız.

Göç Alan Yerlerde Oluşan Mekânsal Etkiler	Etki Alanı
Artan göç iş çeşitliliğini artırmaktadır.	
Göç cinsiyet yapısı ile ilgili dengeyi bozmaktadır.	
Artan göçe bağlı olarak verimli tarım arazileri üzerinde konutlar yükselmektedir.	
Farklı yörelerden gelen insanlara bağlı olarak kültürel çeşitlilik artmaktadır.	
Ticaretin gelişmesine bağlı olarak kentin geliri artmaktadır.	
Büyük konut projeleri istihdam olanağı oluşturmaktadır.	

3. Antalya’da mevsimlik yabancı göçün ve yerleşik yabancıların oluşturduğu etkilerden biri tabelalardaki yabancı dil kullanımıdır. Yabancıların kentteki sosyokültürel etkilerine siz de farklı örnekler veriniz.

4. Antalya’ya doğru gerçekleşen yoğun göç olayının belediye hizmetleri üzerindeki etkilerini nasıl açıklarsınız?

5. Antalya’ya yönelik göçlerin eğitim ve sağlık hizmetlerine yönelik etkilerini nasıl açıklarsınız?

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler

Kazanım 10.2.10: Göçün mekânsal etkilerini Türkiye'den örneklerle açıkla.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

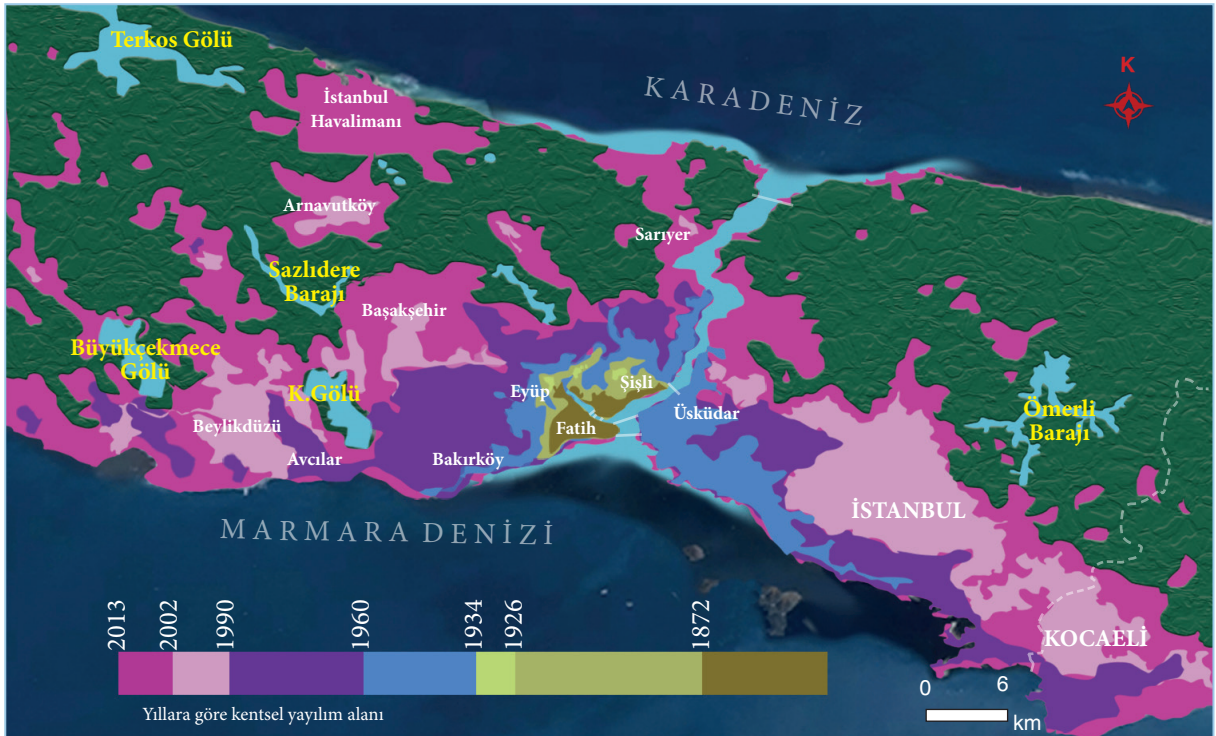
Alan Becerileri: Coğrafi Gözlem, Harita Becerisi, Tablo, Grafik ve Diyagram Hazırlama ve Yorumlama

Etkinlik İsmi	İSTANBUL'UN GÖÇLE DEĞİŞİMİ	🕒 20 dk.
Amacı	İstanbul'un aldığı göçlerle oluşan değişimini örneklendirebilme.	👤 Bireysel

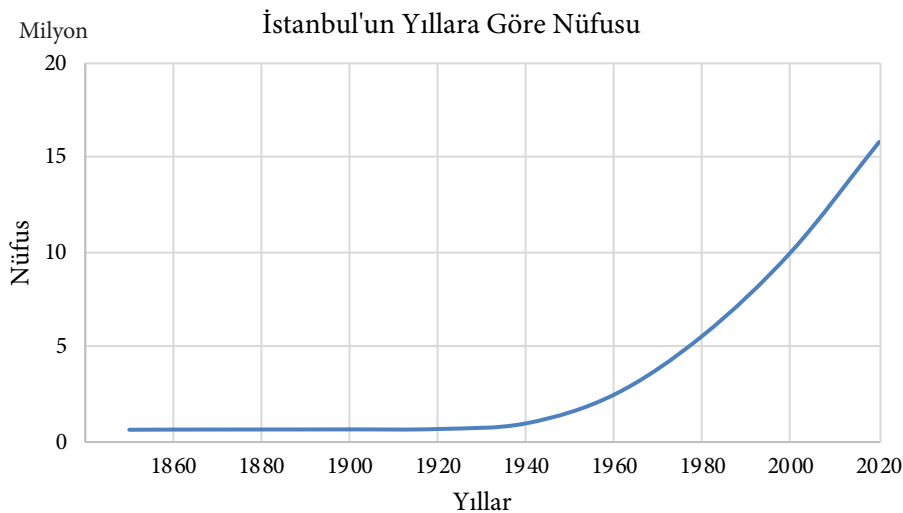
Yönerge

Aşağıda verilen metin, harita ve grafikten yararlanarak soruları cevaplayınız.

İstanbul, Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar çok belirgin bir alansal genişleme yaşamamıştır. 1960'lı yıllardan başlayarak aldığı göçlerin etkisiyle hızlı bir kentleşme ve buna bağlı mekânsal genişleme sürecine girmiştir. İstanbul 2000'li yıllardan sonra doğuda Kocaeli ve batıda Tekirdağ ile adeta birleşmiş bir kente dönüşmüştür. İstanbul'un bu hızlı kentleşme süreci kentteki doğal kaynaklar üzerinde baskı oluştururken bir dizi çevre sorununu da beraberinde getirmiştir.

Harita: İstanbul ilinin yıllara göre kentsel yayılım alanı

1. İstanbul'un 1960 yılından sonraki kentsel yayılım alanını nüfus grafiğini göz önünde bulundurarak açıklayınız.

2. İstanbul'da hızlı kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan mekânsal genişleme, doğal kaynakları nasıl etkilemiştir?

3. Göç kaynaklı hızlı kentleşmenin neden olduğu mekânsal genişleme İstanbul için hangi çevre sorunlarını ortaya çıkarmıştır?

4. İstanbul'a kırsaldan göç ile gelen kişilerin geldikleri kırsal yerleşimlerde göçten sonra meydana gelen sorunlar neler olabilir?

2. ÜNİTE > Beşerî Sistemler

Kazanım 10.2.11: Ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt eder.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama

Etkinlik İsmi	ŞANLIURFA'NIN EKONOMİK DEĞİŞİMİ	🕒 25 dk.
Amacı	Şanlıurfa'daki ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt edebilme.	👤 Bireysel

Yönerge Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.

Şanlıurfa, Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde GAP (Güney Doğu Anadolu Projesi) ile ekonomik faaliyetlerde sürekli değişimin yaşandığı illerimizden biridir. Şanlıurfa Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, yaptığı çalışmalar ile ilin ekonomik gelişmesine destek vermektedir.

Kentte tahıl, fıstık, mercimek ve pamuk tarımının yanı sıra küçükbaş hayvancılık yaygın olarak yapılmakta; Göbeklitepe, Haleplibahçe Mozaik Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Harran Kubbe Evleri ve Balıklıgöl ise en fazla ziyaret edilen yerler arasında bulunmaktadır. Şanlıurfa'da ayrıca ayakkabı imalatı ve tekstil başta olmak üzere sanayi kuruluşlarının sayısı her geçen gün artmaktadır.

Türkiye'nin en uzun pistine sahip GAP Uluslararası Kargo Havaalanı, bölge ekonomisi için önemli bir yatırımdır. Atatürk Barajı, enerji üretiminin yanı sıra tarımsal sulama ve balıkçılık faaliyetlerinde kent ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. GAP bölgesinin tarımsal potansiyelinin etkin ve sürdürülebilir olması adına Harran Üniversitesi bünyesinde bilimsel çalışmalar yürütülmektedir.

1. Şanlıurfa'daki ekonomik etkinlikleri sektör ve ekonomik faaliyetler açısından sınıflandırınız.

2. Şanlıurfa'nın ekonomik faaliyetlerini sınıflandırırken kullandığınız ölçütleri belirtiniz.

3. Şanlıurfa'daki birincil ve ikincil ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

4. Yaşadığınız şehirdeki ekonomik faaliyetleri örnekler ile sınıflandırınız.

2. ÜNİTE > Beşeri Sistemler Kazanım 10.2.11: Ekonomik faaliyetleri temel özelliklerine göre ayırt eder.

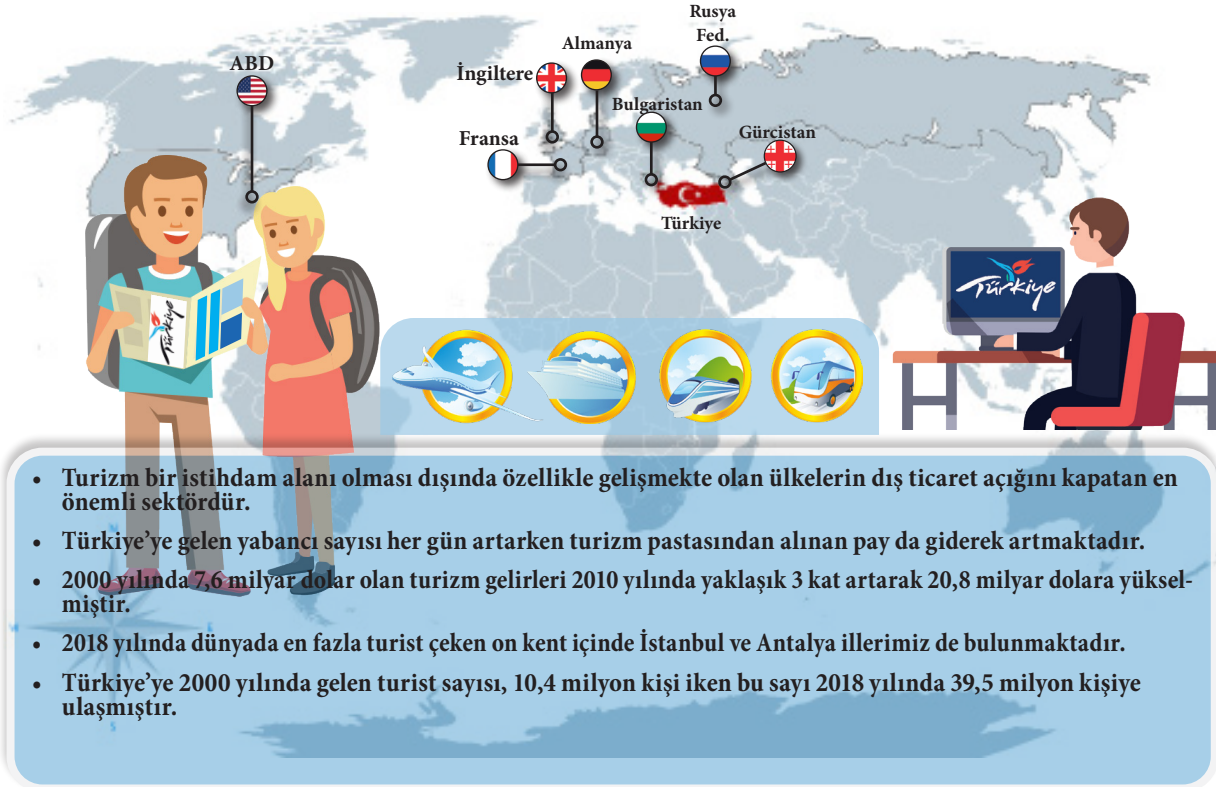
Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama

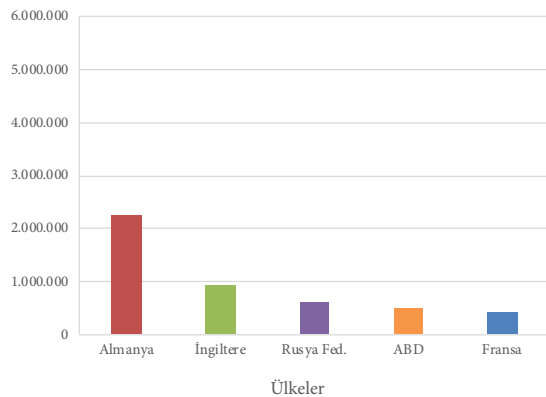
Etkinlik İsmi	NASIL GELİYORLAR?	🕒 25 dk.
Amacı	Ulaşım ve iletişimin turizm faaliyeti üzerindeki etkisini açıklayabilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Turizm ile ilgili hazırlanmış infografik haritayı inceleyerek soruları cevaplayınız.

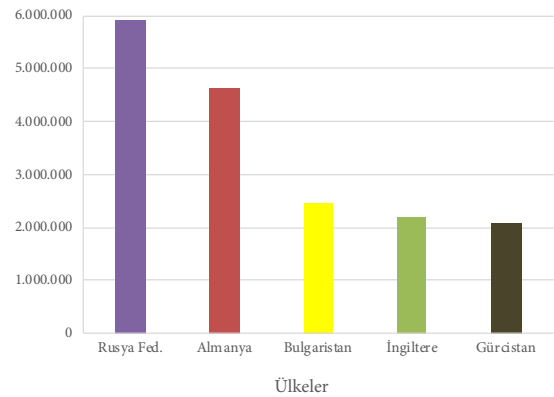

Turist Sayısı (milyon)

Ülkemize gelen yabancı ziyaretçilerden ilk beş ülke (2000)

Turist Sayısı (milyon)

Ülkemize gelen yabancı ziyaretçilerden ilk beş ülke (2018)

1. Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistler, Türkiye'ye gelmeden önce ülkemizle ilgili hangi iletişim araçlarından bilgi edinmiş olabilir?

2. 2018'deki yabancı ziyaretçi sayısının 2000 yılındaki yabancı ziyaretçi sayısından fazla olmasında iletişim ve ulaşım araçlarının nasıl bir etkisi olmuştur? Açıklayınız.

3. 2018'de en fazla turist çeken illerimizin sahip olduğu ulaşım olanaklarıyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

4. Antalya'ya gelen yabancı bir ziyaretçi, kent ve kalacağı otel ile ilgili hangi ulaşım bilgilerine ihtiyaç duyabilir?

5. Türkiye'nin coğrafi konumu, ülkemize gelecek turistlere ulaşım açısından hangi avantajları sağlamaktadır?

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

COĞRAFYA

10. SINIF

3. ÜNİTE

KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

- 10.3.1. Uluslararası ulaşım hatlarını bölgesel ve küresel etkileri açısından analiz eder.

3.ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik Adı	Sayfa No.
14	10.3.1	Dünyanın Dolaşım Sistemi: Ulaşım	39
15	10.3.1	Ulaşım Hatlarının Geleceği	41

3. ÜNİTE > Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler

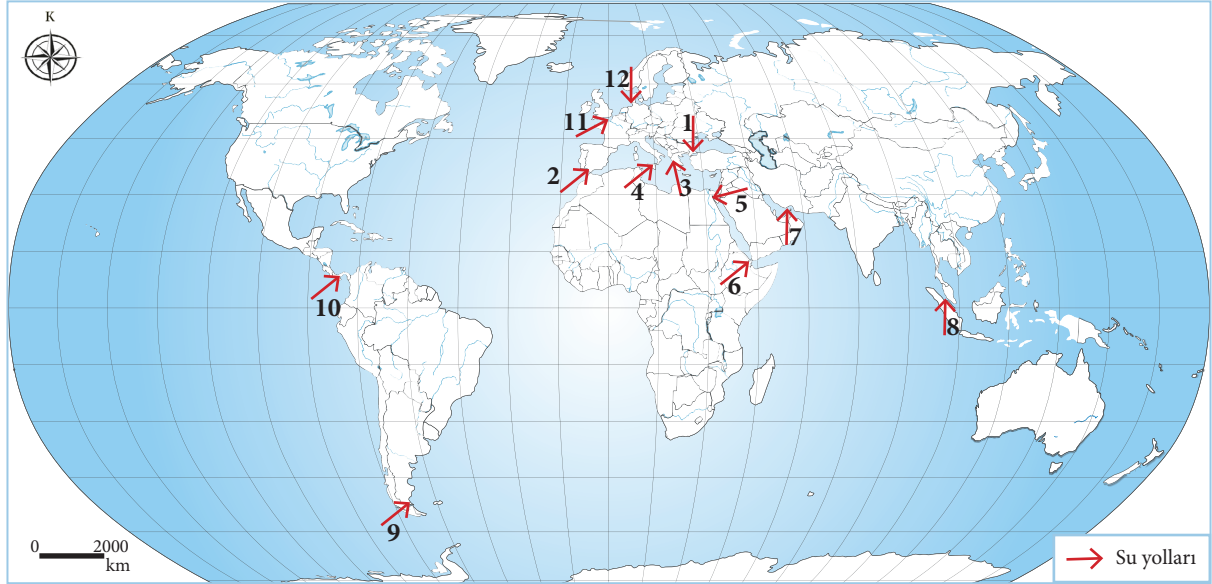
Kazanım 10.3.1: Uluslararası ulaşım hatlarını bölgesel ve küresel etkileri açısından analiz eder.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama, Harita Becerisi

Etkinlik İsmi	DÜNYANIN DOLAŞIM SİSTEMİ: ULAŞIM	🕒 25 dk.
Amacı	Dünyadaki önemli su yollarının ve hava yollarının bölgesel ve küresel etkilerini analiz edebilme.	👤 Bireysel

1. Yönerge Aşağıdaki haritayı inceleyerek soruları cevaplayınız.

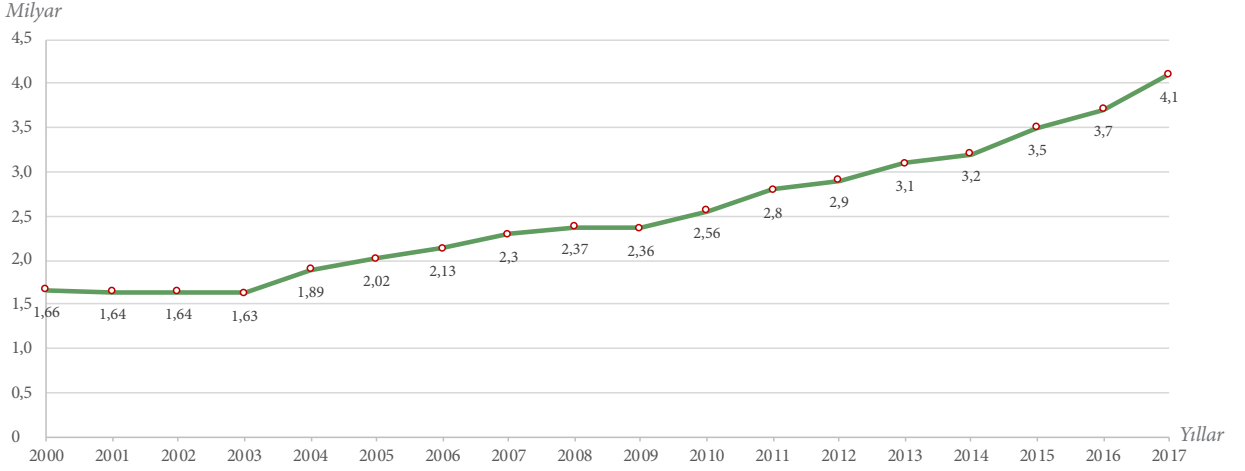
Harita: Dünyanın önemli su yolları

1. Haritada numaralandırılmış şekilde gösterilen alanlarda yer alan su yollarını tablodaki uygun yerlere yazınız.

1	
2	
3	
4	
5	
6	

7	
8	
9	
10	
11	
12	

2. Kanal İstanbul, Karadeniz ile Marmara Denizi arasına yapılması planlanan bir kanal projesidir. Kanalin uzunluğu 40-45 km, genişliği yüzeyde 145-150 m, tabanda yaklaşık 125 m, suyun derinliği ise 25 m olacaktır. Kanal'ın Marmara Denizi ile birleştiği noktada bir kent de kurulacaktır. Kanal İstanbul haritadaki önemli su yollarından biri hâline gelebilir mi? Bu Kanal'ın bölgesel etkileri neler olabilir? Açıklayınız.

2. Yönerge **Grafiği inceleyiniz ve ilgili soruları yanıtlayınız.**

Grafik: Dünya tarifeli yolcu trafik gelişimi (Devlet Hava Meydanları İşletmesi)

1. Grafiğe göre 2000’li yıllarda hava yollarını kullanan yolcu sayısı iki kattan daha fazla artış göstermiştir. Bu durumun nedenlerini açıklayınız.

2. İstanbul Havalimanı’nın (3. Havalimanı) tam kapasite faaliyete geçtikten sonra bölgesel ve küresel açıdan ne gibi sonuçları olacaktır? Açıklayınız.

3. ÜNİTE > Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler

Kazanım 10.3.1: Uluslararası ulaşım hatlarını bölgesel ve küresel etkileri açısından analiz eder.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama, Harita Becerileri

Etkinlik İsmi	ULAŞIM HATLARININ GELECEĞİ	🕒 25 dk.
Amacı	Uluslararası ulaşım hatlarının geleceğini küresel etkileri açısından analiz edebilme.	👤 Bireysel

1. Yönerge *Yük taşımacılığı ile ilgili metni okuyunuz ve tabloyu inceleyerek soruları yanıtlayınız.*

1816'da bir Amerikan şirketi, New York-Liverpool arasında dört gemi ile yük ve yolcu taşımaya başladı. Zamanla yük taşımacılığı daha kârlı olduğu için yolcu taşımacılığının oranı sürekli olarak düşmeye başladı. Günümüzde de özellikle denizaşırı hatlarda yük taşımacılığı hâkim duruma geçti.

Tablo: OECD'nin (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Orgutu) yük taşımacılığı talebi ile ilgili 2015 verileri ve 2030 ile 2050 yıllarına ait öngörülleri

Yıllar	Demir Yolu	Kara Yolu	Deniz Yolu	Hava Yolu
2015	12.676 (%11,3)	19.729 (%17,6)	79.715 (%71)	141 (%0,1)
2030	19.796 (%10,9)	31.539 (%17,3)	130.694 (%71,7)	319 (%0,2)
2050	31.383 (%9,5)	51.149 (%15,6)	245.303 (%74,6)	883 (%0,3)

1. Gelecekte yük taşımacılığı açısından hangi ulaşım hattının oranının daha fazla artacağına ve öngörülen bu durumun küresel etkilerinin neler olabileceğini açıklayınız.

2. Gelecekte yük taşımacılığında hangi ulaşım yolunun oranı daha fazla azalacaktır? Bu ulaşım yolunun kullanımının azalmasının küresel etkileri neler olabilir? Açıklayınız.

2. Yönerge **Boru hatlarıyla ilgili aşağıda verilen haritayı inceleyerek soruları cevaplayınız.**

Harita: Türkiye ve Yakın Çevresindeki Boru Hattı Projeleri

1. Türkiye’den çok fazla boru hattı geçmektedir. Yenileri de planlanmaktadır. Bu durumun sebepleri nelerdir?

2. Türkiye’den çok fazla boru hattı geçmesinin ülkemize gelecekte katkıları neler olacaktır?

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

COĞRAFYA

10. SINIF

4. ÜNİTE

ÇEVRE VE TOPLUUM

- 10.4.1. Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar.
- 10.4.3. Türkiye'deki afetlerin dağılışları ile etkilerini ilişkilendirir.

4.ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik Adı	Sayfa No.
16	10.4.1	Doğanın Gücü	45
17	10.4.1	Farkında Mıyız?	47
18	10.4.3	Geleceğimize Sahip Çıkalım	49
19	10.4.3	Yaşadığımız Sorunların Nedenleri	51

2. CBS'nin Zeta Kasırgası'nda kullanılması hangi avantajları sağlar?

3. CBS ile kasırgaların özellikleri ve etkiledikleri alanlar bilinmektedir. CBS, başka hangi afetlerde kullanılmaktadır? Araştırma yapınız.

4. ÜNİTE > Çevre ve Toplum

Kazanım 10.4.1: Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklar.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama

Etkinlik İsmi	FARKINDA MIYIZ?	🕒 20 dk.
Amacı	Afetlerin oluşum nedenlerini ve özelliklerini açıklayabilme.	👤 Bireysel

1. Yönerge *Afetlerle ilgili olarak verilen metni okuyunuz ve soruları yanıtlayınız.*

Afet, insanların önlemek için tüm imkânlarını seferber ettiği fakat engelleyemediği olaylara denir.

Afetler; doğada meydana gelen olaylar sonucu gerçekleşen **doğal afetler**, insanların yaptığı çeşitli faaliyetler sonucu gerçekleşen **beşerî afetler** şeklinde ikiye ayrılır. Deprem, sel, volkanizma, heyelan vb. doğal süreçler afet olarak nitelendirilemez. Doğal sürecin afet olarak nitelendirilmesi için can ve mal kaybının oluşması gerekir. Bu durum, doğal yollardan olabildiği gibi insanların doğaya yanlış müdahaleleri nedeniyle de gerçekleşebilir.

Beşerî kökenli afetler ise doğal çevre koşullarına yeterince uyum sağlamayan insan faaliyetleri nedeniyle meydana gelmektedir. Afetler; oluşum nedenlerine göre jeolojik, iklimik-hidrolojik, biyolojik, sosyal ve teknolojik afetler şeklinde sınıflandırılmaktadır.

1. Bir bölgede heyelan meydana geliyorsa bölgenin jeolojik yapısı hakkında neler söylenebilir?

2. Hangi beşerî faaliyetler erozyonun artmasında etkili olmaktadır?

2. Yönerge Aşağıdaki görselleri dünyada yaşanmış afetlerle eşleştirerek tabloya yazınız.

1

2

3

4

5

6

Afetler	Görsel No
Rusya'nın Çernobil Nükleer Tesisinde 1986 yılında yaşanan patlama, birçok insanın ölümüne neden oldu. Asit ve radyasyon içeren yağmurlar, Karadeniz çevresindeki birçok ülkede uzun yıllar yaşanacak çevre ve sağlık sorununa yol açmıştır.	
Japonya'da 2011 yılında yaşanan tsunami birçok can ve mal kaybına neden oldu.	
Dünya'da her yıl 24 milyar ton verimli tarım toprağı kaybediliyor. Bu toprak kayıplarının büyük bir kısmı da Asya kıtasındadır.	
ABD'nin Colorado eyaletinin kırsal bölgelerinde meydana gelen hortum, maddi hasara neden oldu.	
Sudan'da 9 Eylül 2020 tarihinde meydana gelen selde 103 kişi yaşamını yitirdi, 50 kişi yaralandı ve 69551 ev hasar gördü.	
Avustralya Eylül 2019'da orman yangınlarına teslim oldu. Mega olarak değerlendirilen yangınlar, milyonlarca hektarlık ormanlık alanın yok olmasına neden oldu.	

4. ÜNİTE > Çevre ve Toplum

Kazanım 10.4.3: Türkiye'deki afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirir.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi sorgulama, Harita Becerisi

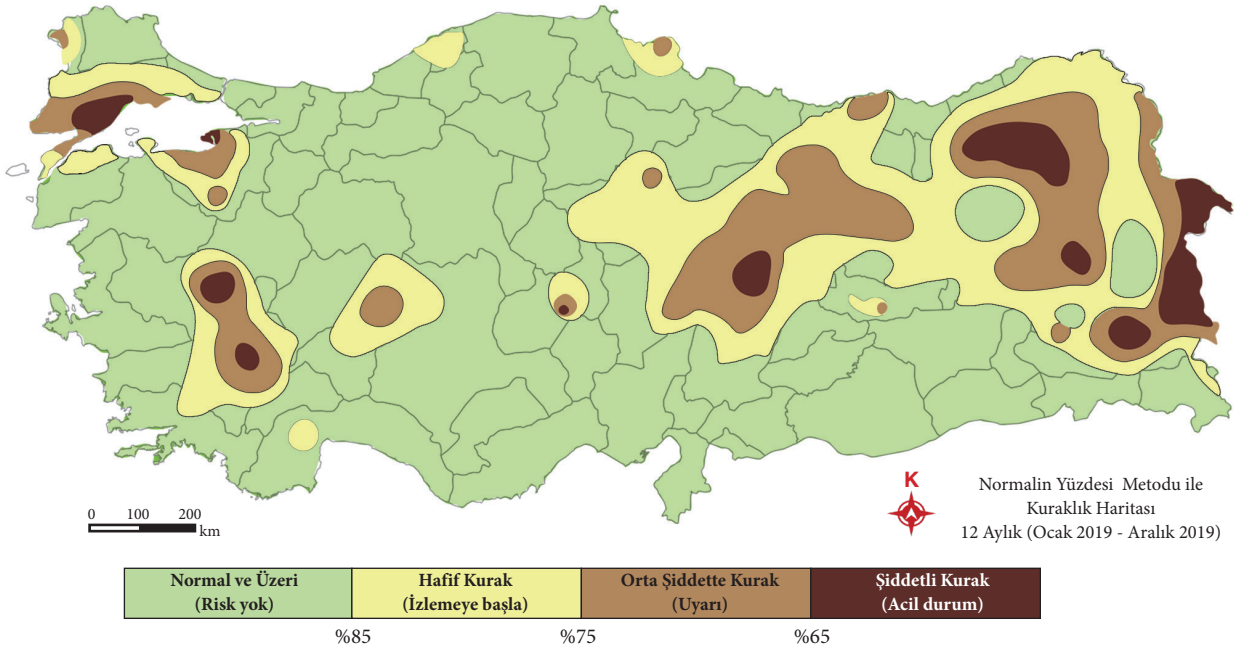
Etkinlik İsmi	GELECEĞİMİZE SAHİP ÇIKALIM	🕒 25 dk.
Amacı	Türkiye'de kuraklığın dağılışı ile etkilerini ilişkilendirilebilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Kuraklık ile ilgili metni okuyunuz ve haritadan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Kuraklık, yağışların kaydedilen normal seviyenin altına düşmesi sonucu su kaynaklarının ve toprağın olumsuz etkilenmesine ve hidrolik dengenin bozulmasına neden olan doğal olaydır. Kuraklığın oluşumunda aşırı sıcakların ve bilinçsiz su tüketiminin de etkisi vardır.

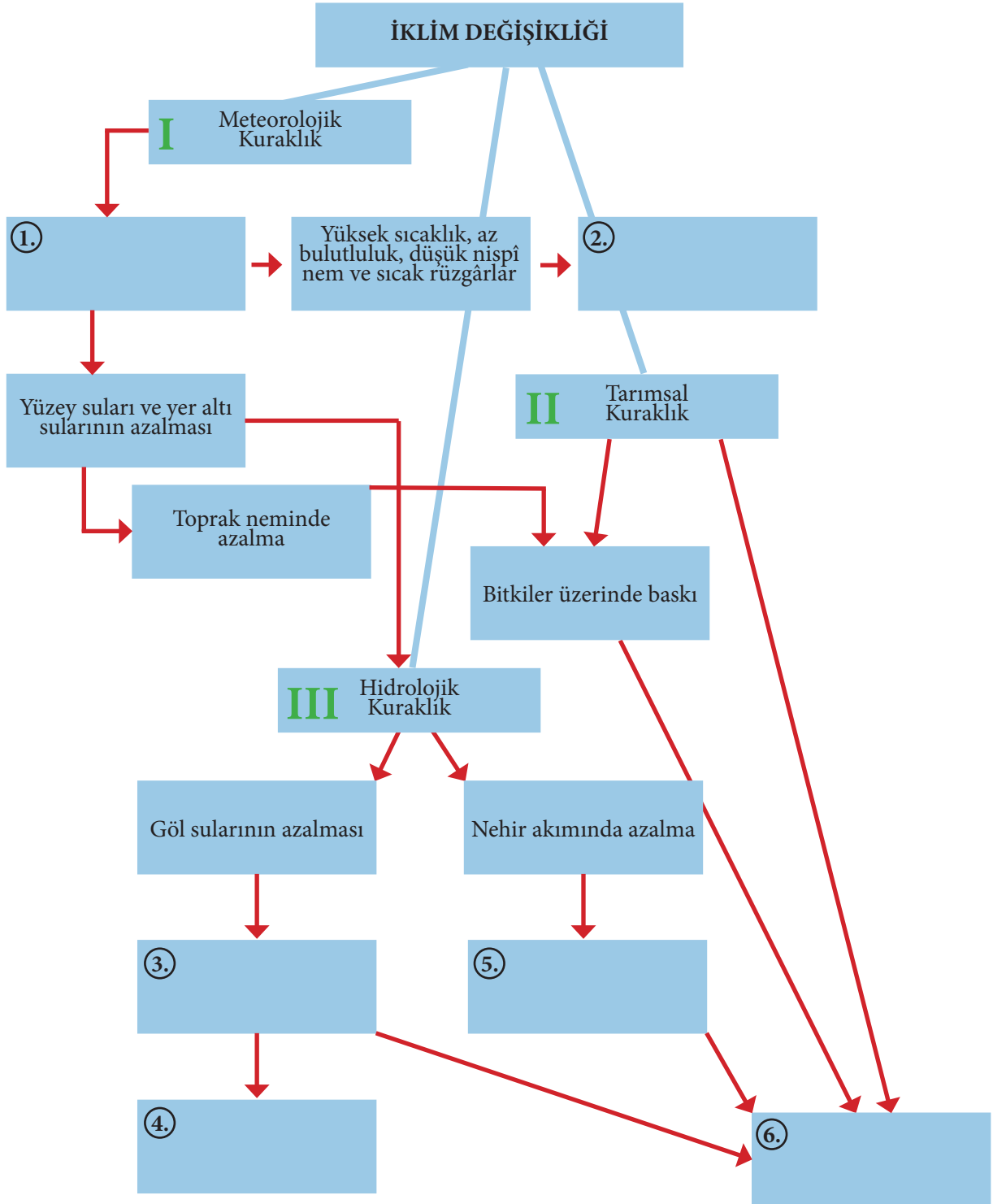
Tarımsal, meteorolojik ve hidrolojik olarak çok yavaş gelişen kuraklığın etki alanı oldukça geniştir. Hayatta kalabilmek ve ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmek için suya ihtiyaç insanlar, zaman zaman yaşanan kuraklık nedeniyle çok ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.

1. Haritaya göre kuraklıktan en fazla etkilenen bölgeler hangileridir?

2. İnsanların su tüketimi konusunda yaptığı hangi yanlışlar kuraklığın artmasında etkilidir?

- ③ Türkiye'deki kuraklık ve etkileri ile ilgili diyagramda boş bırakılan yerleri doldurunuz.

4. ÜNİTE > Çevre ve Toplum

Kazanım 10.4.3: Türkiye'deki afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirir.

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı

Alan Becerileri: Coğrafi Sorgulama, Harita Becerisi

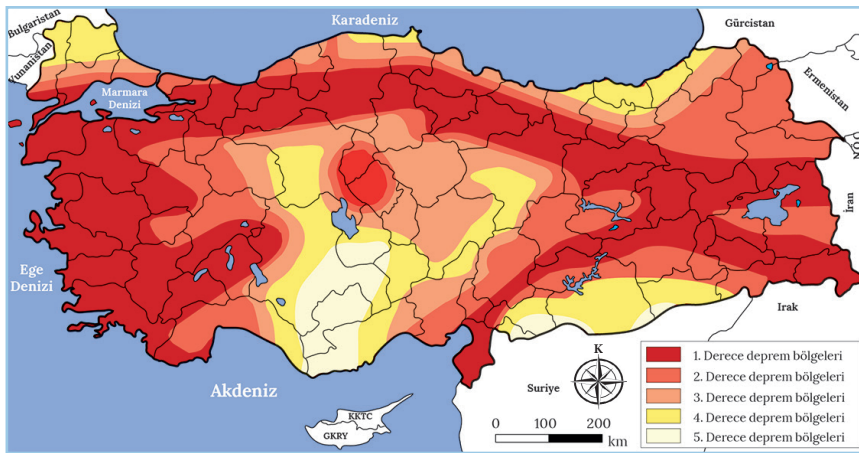
Etkinlik İsmi	YAŞADIĞIMIZ SORUNLARIN NEDENLERİ	🕒 30 dk.
Amacı	Türkiye'deki afetlerin dağılışı ile etkilerini ilişkilendirebilme.	👤 Bireysel

Yönerge

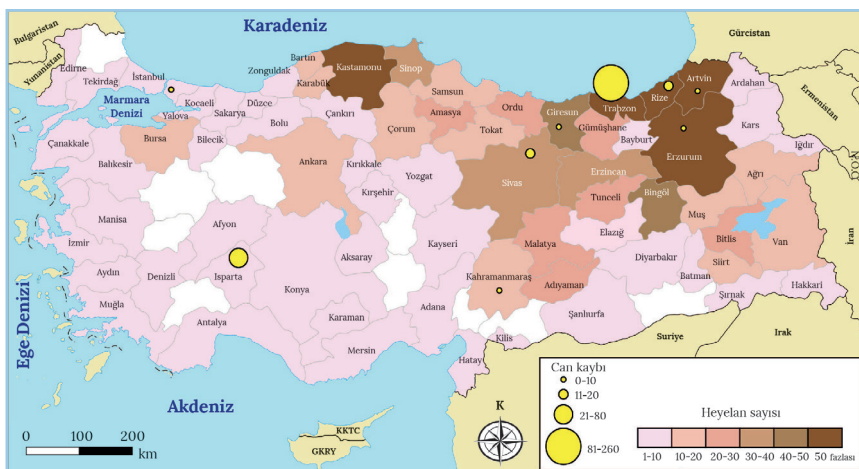
Türkiye’de görülen doğal afetlerle ilgili metni okuyunuz ve haritalardan yararlanarak soruları cevaplayınız.

Türkiye’de deprem, heyelan, çığ ve orman yangınları gibi doğal afetler yaşanmaktadır. Türkiye’de yaşanan doğal afetlerin görülme sıklığı ile afetlerin dağılışı ve bu dağılışa etki eden faktörler birbirinden farklıdır.

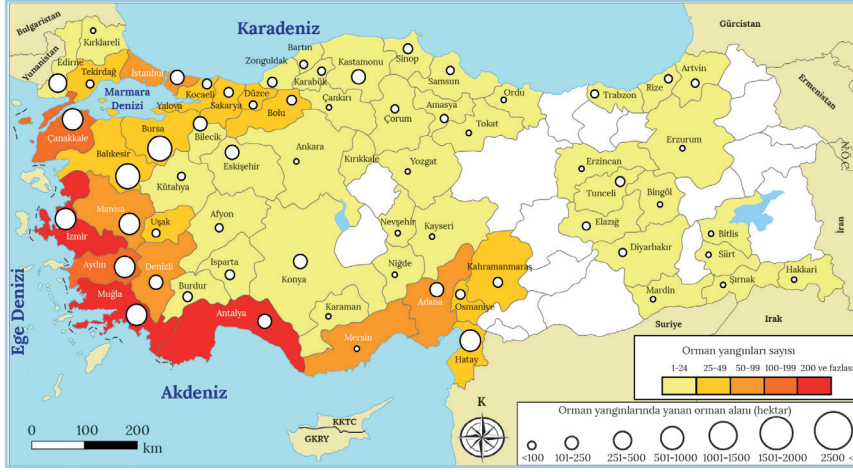
1. Türkiye’de deprem riskinin en az olduğu alanlar nerelerdir?

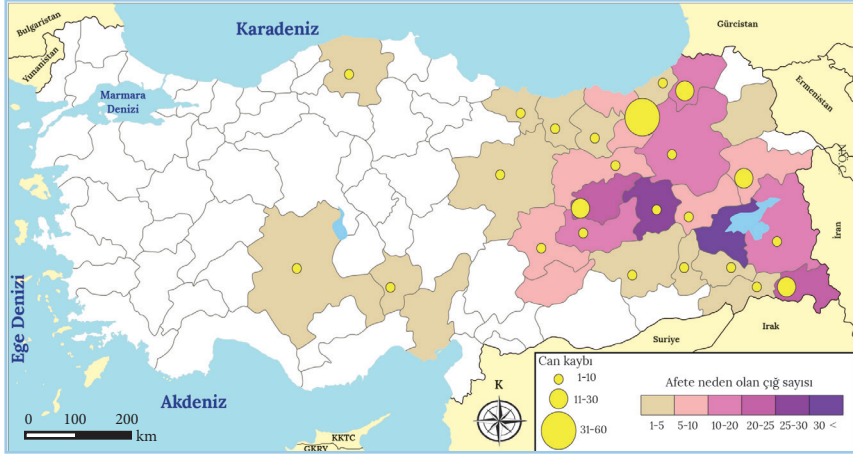
2. Türkiye heyelan afet haritasında heyelanın en fazla yaşandığı iller belirtilmiştir. Heyelanın en fazla hangi bölgede yaşandığını ve afetin bu bölgede yaşanma nedenlerini açıklayınız.

3. Türkiye’de orman yangınları en fazla Batı ve Güneybatı Anadolu’da görülmektedir. Orman yangınlarının artması orman alanlarının hızla azalmasına neden olmaktadır. Bölgelerdeki ormanlık alanların azalması sonucu doğal ortamlarda yaşanacak olumsuzluklar nelerdir?

4. Türkiye çığ afet haritasında görüldüğü gibi çığ olayından en çok Doğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu’da bulunan iller etkilenmektedir. Bu illerimiz hangileridir? Çığ afetinin bu illerde etkili olmasının nedenleri nelerdir?

5. Afet haritalarını inceleyerek tabloda verilen illerde görülebilecek afetleri işaretleyiniz.

İller	Deprem	Heyelan	Orman Yangınları	Çığ
Antalya				
Artvin				
İzmir				
Kastamonu				
Muğla				

Etkinlik No.: 1

Yönerge

1. Danimarkada doğum oranları düşük, ortalama yaşam süresi uzun olduğu için nüfus yaşanmaktadır. Yaşlanan nüfus; emeklilik ve sağlık sistemine ayrılan bütçenin artmasına, nüfusun dinamizmini kaybetmesine, iş gücü ihtiyacının artmasına ve ülkenin dışarıdan göç yoluyla iş gücü almak zorunda kalmasına neden olmaktadır.
2. Zimbabvede doğum oranlarının yüksek olması çocuk ve genç nüfusun oranını artırır. Zimbabvede yöneticiler çocuk sağlığı, aşılama ve eğitim konusunda önlemler almak ve yatırımlar yapmak zorundadır. Yine bu gençlerin ileride istihdam edilebilmesi de devlet yöneticilerinin almak zorunda oldukları önlemlerdendir.
3. Nüfusa ait doğum ve ölüm oranları, ortalama insan ömrü gibi veriler bize ülkenin gelişmişliği hakkında bir fikir verebilir. Bu verilerden yola çıkarak Danimarka'nın kentleşme ve okuryazar oranının, diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi yüksek olduğunu söyleyebiliriz.
4. Bebek ölüm oranları, gelişmekte olan ancak sağlık yatırımları yetersiz ülkelerde daha fazladır. Nüfusa ait diğer göstergelerden yola çıkarak Zimbabvede bebek ölüm oranlarının yüksek olduğunu söyleyebiliriz.
5. Özellikle gelişmiş bir ülke kategorisinde olan Danimarkada ölüm oranlarının daha yüksek olduğunu görüyoruz. Danimarkada ölüm oranlarının yüksek olmasının sebebi, yaşlı nüfusun oranının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Zimbabvede ölüm oranlarının yüksek olmasında ise ortalama yaşam süresinin kısa olması ve bebek ölüm oranlarının yüksek olması etkili olmuştur.

Etkinlik No.: 2

Yönerge

1. Ekonomik büyümenin temelinde ülkelerin doğal kaynaklarını teknolojik verilerden faydalanarak daha aktif kullanması yatar. Bu da eğitilmiş nüfusun oranının artırılması ile olur. Meksika, bulunduğu konum sayesinde sahip olduğu zengin doğal kaynaklarını eğitimlerine önem vererek yetiştirdiği nitelikli ve sayıca çok nüfusu ile aktif şekilde kullanabilir.
2. Ekonomik kalkınma için doğal kaynakların teknolojik ve-rilerle daha aktif kullanılması önemlidir. Yeni Zelanda, nüfusunun eğitimi için bütçesinden eğitime daha fazla yatırım yaparak nüfusunun eğitim düzeyini ve kalitesini artırmış ve bu da ekonomisini olumlu etkilemiştir.
3. Kişi başına düşen gelir oranı yüksek olan ve tablodaki verilerde eğitim konusunda olumlu parametrelere sahip Yeni Zelanda'nın teknolojiyi hayata daha çok adapte ettiğini söyleyebiliriz.
4. Nüfus özelliklerinden birkaç tanesine bakarak ülkenin genel ekonomik durumu ve diğer nüfus özellikleri hakkında fikir yürütebiliriz. Bu tabloya göre Yeni Zelanda'da çalışan nüfusun büyük kısmının hizmet sektöründe çalıştığını, işsizlik oranlarının düşük olduğunu ve kent nüfusunun kır nüfusundan fazla olduğunu söyleyebiliriz. Meksika için de çalışan nüfusun büyük kısmının tarımda olduğunu, işsizlik oranlarının yüksek ve kır nüfusunun fazla olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi edinmek için <https://data.worldbank.org> adresini ziyaret edebilirsiniz.

Etkinlik No.: 3

1. Yönerge

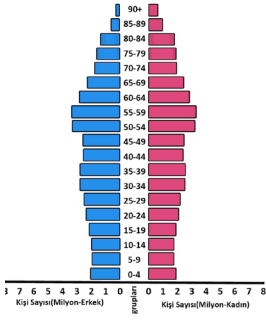
1. **Yoğun Nüfuslu Alanlar:** ABD'nin doğusu, Meksika, Brezilya, Batı Avrupa, Nil Deltası, Nijerya, Güney Asya, Güneydoğu Asya, Doğu Asya.
Seyrek Nüfuslu Alanlar: Kanada'nın kuzeyi, ABD'nin iç kesimleri, Amazon Havzası, İskandinav ülkeleri, Sibirya, Kuzey Afrika, Güneybatı Afrika, Orta Asya, Avustralya'nın iç kesimleri, Arktika, Antarktika.
2. Nüfusun Yoğunlaştığı İklimler: Muson iklimi, tropikal iklimin görüldüğü sahaların yüksek kesimleri, ılıman okyanusal iklim, Akdeniz iklimi.
Bu iklimlerin ortak özelliği yıllık sıcaklık ortalamalarının yıl boyunca sıfırın üzerinde olması ve yıllık yağış miktarı bakımından nemli veya yarı nemli bölgeler olmalarıdır. Ayrıca iklim şartlarına bağlı olarak bu sahaların su varlığı ve toprak verimi iyi durumdadır. Tüm bu faktörler nüfusun bu sahalarda yoğunlaşmasını sağlamıştır.
3. Nüfusun Seyrekleştiği İklimler: Kutup iklimi, tundra iklimi, yüksek dağ iklimi, sert karasal iklim, çöl iklimi, tropikal iklimin görüldüğü sahaların alçak kesimleri.
tropikal iklimin alçak kesimlerinin seyrek nüfuslu olması çok yüksek nemlilik ve yoğun bitki örtüsü ile açıklanabilir. Bu iklim bölgelerinde insanlar yaşamak için daha yüksek sahalara tercih ederler. Çöl iklimi yıllık yağış miktarının çok düşük olmasına bağlı olarak seyrek nüfuslanmıştır. Suyun yetersizliği ve toprağın verimsizliği bu iklim bölgelerinde nüfusu sınırlandırmıştır. Diğer iklimlerin seyrek nüfuslu olmasının ortak sebebi ise yıl boyunca etkili olan düşük sıcaklıklardır. Kutup ve tundra ikliminde tarımdan söz edilemezken sert karasal iklimde ve yüksek dağ iklimlerinde tarımsal faaliyetler çok sınırlıdır.
4. Himalayalar, Tibet Platosu, Orta Asya'nın dağlık kesimleri, Kafkaslar, Alpler, Kayalık Dağları dünyada nüfusun yüksel-tiye bağlı olarak seyrekleştiği belli alanlardır. Dağlık ve engebeli alanlar gerek sıcaklığın düşük oluşu gerekse tarıma uygun alanların azlığı nedeniyle insanların devamlı olarak yerleşmesine uygun değildir. Bunlara ulaşım koşullarının güçlüğü de eklenince, dağların yerleşme bakımından elverişsizliği daha da belirginleşir.

5. Yoğun Nüfuslu Bölgelerdeki Ekonomik Faaliyetler: Modern geçim tarımı ve sanayi, modern karışık tarım ve sanayi. Seyrek Nüfuslu Bölgelerdeki Ekonomik Faaliyetler: Yüksek enlemlerde ilkel geçim tarımı, ilkel ticari hayvancılık ve göçebe hayvancılık faaliyetleri.
Modern geçim tarımı veya modern karışık tarım yapılan sa-halar aynı zamanda sanayinin de gelişmiş olduğu yerlerdir ve yoğun nüfusludur. Yoğun nüfuslu bölgelerde sanayinin daha ön planda olduğu göze çarpmaktadır. Tarımsal faaliyetler de modern yöntemlerle sürdürülmektedir. Seyrek nüfuslu saha-larda ise fiziki şartların da etkisiyle ekonomik getirisi daha düşük ürünlerin geçim amaçlı tarımının yapıldığı veya yine ilkel yöntemlerle hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı görülmektedir.

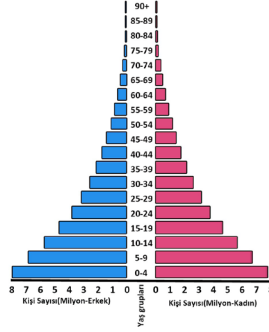
Etkinlik No.: 4

1. Yönerge

ALMANYA-2020

KONGO-2020

2. Yönerge

- Piramitleri çizdikten sonra, piramitten çıkarılabilecek doğum ve ölüm oranları, yaşlı ve çocuk sayıları gibi verilere bakarak üçgen şekilli piramidin Kongo'ya ve çan şekilli piramidin ise Almanya'ya ait olduğu görülür.
- Almanya'nın piramidine bakıldığında tabanının dar olması düşük doğum oranlarını, üst kısmının geniş olması yaşlı nüfusun fazla ve ortalama yaşam süresinin fazla olduğunu göstermektedir. Kongo'da ise bu durumun tam tersi yani tabanının gittikçe genişlemesi yüksek doğum oranlarını ve çocuk nüfusun fazla olduğunu, üst kısmının dar olması yaşlı nüfusun ve ortalama yaşam süresinin az olduğunu göstermektedir.
- Çan şekilli piramide sahip Almanya'da yaşlı nüfusun fazla olması bu tür bir durumun olduğunu ve çeşitli sorunların varlığını gösterir. Şöyle ki, yaşlı-bağımlılık oranında artış olur ve ülke ekonomisi bundan olumsuz etkilenir. Nüfus, enerji ve dinamizmini kaybeder. Çalışabilir nüfus azalmaya ve iş gücü açığı oluşmaya başlar. Ülke dışından işgücü temini başlar ki bu durum ülkenin geleceği için daha farklı sorunlara neden olur.
- Üçgen şekilli piramit gelişmemiş ülkelerin özelliklerini gösterir. Ekonomik anlamda bu ülkelerde;
 - Kişi başına düşen milli gelir düşüktür.
 - Büyük oranda mamul madde ithalatı ve ham madde ihracatı yapılır.
 - Tarım sektöründe çalışanların oranı diğer sektörler göre yüksektir.
 - Nitelikli iş gücü imkânları azdır.
 - Gelir dağılımında dengesizlik vardır.
 Bu durumun tam tersi ise çan şeklinde piramide sahip Almanya için söylenebilir.

3. Yönerge

- Birleşik Arap Emirliklerinin özellikle 2020 yılına ait piramidinde 25-29, 30-34 ve 35-39 yaş aralığındaki erkek nüfusun oranında bir dengesizlik göze çarpmaktadır. Bu dengesizliğin nedeni dış göçtür. Özellikle 1950'lerden sonra başlayan inşaat sektörü başta olmak üzere diğer sektörlerde çalışmak için ülkeye gelen erkek nüfus, zaman içerisinde piramidin bu kısmının daha geniş olmasına neden olmuştur.

Etkinlik No.: 5

Yönerge

- Nüfus yoğunluğu toplam nüfusun yüz ölçümüne bölünmesiyle elde edilmektedir. Dolayısıyla nüfus fazlalığı yoğunluğun fazla olması için yeterli değildir. Konya ilinin yüz ölçümü büyük olduğu için km^2 ye düşen kişi sayısı Trabzon'dan daha azdır (Konya'da km^2 'ye 2.232.374 kişi/40.838 km^2 =54,7 kişi, Trabzon'da ise 808.974 kişi/4.628 km^2 =74,7 kişi düşmektedir.).

2.

	İller	Seyrek / Sık Nüfus	Fiziki Etmenler	Beşeri Etmenler
1	Muğla	Seyrek Nüfuslu	✓	
2	Bursa	Sık Nüfuslu	✓	✓
3	Trabzon	Sık Nüfuslu		✓
4	Ağrı	Seyrek Nüfuslu	✓	
5	Hakkari	Seyrek Nüfuslu	✓	
6	Şanlıurfa	Sık Nüfuslu	✓	✓

- Çanakkale'nin sözü edilen olumlu koşullarının yanında önemli ulaşım yollarına uzak olması, ulaşım ile birlikte ticaret vb. etmenlerin gelişmemesine bu nedenle de ilin az nüfuslanmasına neden olmuştur.
- a) Bu genelleme hem fiziki hem de beşeri koşullarla ilgilidir. Kıyılarda iklim koşullarının elverişli olması ve verimli kıyı ovalarının varlığı, tarımsal faaliyetlerin gelişmesini; Akdeniz kıyılarında su sıcaklığı ve uzun güneşlenme süresi, deniz turizminin gelişmesini; denizlerimiz ise başta Karadeniz olmak üzere balıkçılık faaliyetlerinin gelişmesini sağlamıştır. Ayrıca ticaret ve yat limanları ticaret ve turizmin gelişmesini sağlamıştır. Bu durumlar kıyılarda nüfusun iç kesimlere göre daha yoğun olmasında etkili olmuştur.
- b) Bu genellemeye uymayan il örnekleri Ankara ve Gaziantep olabilir. Ankara, başkent olması nedeniyle idari özelliğinden, ayrıca sanayi ve ticaretin gelişmiş olmasından dolayı yoğun bir nüfusa sahiptir. Gaziantep ise önemli ulaşım yollarının kesişme noktasında bulunması ve ticaret etkinliğinin fazla olmasından dolayı yoğun nüfusludur. Kastamonu ve Sinop'un da kıyıda yer almalarına rağmen yer şekillerinin engebeli oluşu, dağların kıyı boyunca uzanması, iç bölgelerle bağlantılarının zayıflığı, diğer deyişle hinterlandlarının darlığı bu illerin seyrek nüfuslu olmalarına neden olmuştur.

Etkinlik No.: 6

Yönerge

- Trabzon ve Gümüşhane arasındaki nüfus özelliklerini etkileyen fiziki faktörler genel olarak bakı, iklim şartları ve bitki örtüsünden kaynaklanmaktadır. İnfografik görsele göre Trabzon'un nüfusu ve nüfus yoğunluğu Gümüşhane'den daha fazlayken net göç hızı daha azdır. Trabzon'un Doğu Karadeniz Dağları'nın denize bakan yamacında yer alması diğer deyişle bakı durumu ikliminin farklı olmasını beraberinde getirmektedir. İklimin etkisi ise ekonomik etkinliklere yansarak tarım, ormancılık ve turizm faaliyetlerinin gelişmesine ve iş imkânlarının artmasına neden olmaktadır. İş imkânlarının fazlalığı da Trabzon'da nüfusun ve nüfus yoğunluğunun Gümüşhane'den fazla olmasına ve buna karşın net göç hızının daha az olmasına neden olmaktadır. Gümüşhane'nin iç bölgede yer almasının sonucu olarak iklimsel koşulları, ekonomisinin gelişmesine katkı sunmaktadır.

2. Trabzon, İran-Trabzon transit yolu ve Gürcistan-Trabzon arasındaki sahil yolu üzerinde yer alır. Trabzon'un bu coğrafi konumu, hem bölgede üretilen ticari değeri yüksek ürünlerin (fındık, çay) üretimini ve bu ürünlerin pazarlara sunulmasını hem de bölgeler arası ticaretle birlikte Trabzon Limanı'nı geliştirmiştir. Farklı alanlarda istihdam sağlayan bu durum kentte nüfus yoğunluğunu artırmıştır. İş imkânlarının fazlalığı, Trabzon'daki net göç hızının Gümüşhane'den az olmasını sağlamıştır.
3. Son yıllarda ülkemizin genelinde farklı turizm türlerine olan yönelme doğa veya ekoturizmin gelişmesini sağlamıştır. Bu anlamda Trabzon'un sahip olduğu doğa ve kültürel geçmiş, turizm potansiyelinin açığa çıkmasını ve turist sayıları ile turizm gelirlerinin artmasını sağlamıştır. Özellikle kırsal kesimin de turizmin sunmuş olduğu imkânlardan nasibini alması istihdamı artırmış, il dışına göçün azalmasına da etkili olmuştur. Gümüşhane'nin ise turist sayısı ve turizm gelirleri düşüktür. Bu durum, bu sektördeki istihdamın ve gelirin azalmasına yol açarak göçün artmasına da etkili olmuştur.
4. Bu sorunun cevabı öğrenciye göre değişiklik göstermektedir.

Etkinlik No: 7

1. Yönerge

1. Nüfus piramidinin kenarlarının düzleşmesi nüfus artış hızının düzenli olduğuna işaret ederken tabanındaki daralma nüfus artış hızının azaldığını göstermektedir. Nüfus artış hızının düşmesi, doğum ve ölüm oranlarının azalması, yaşlı nüfusun, ortalama yaştan ve ortalama ömrün arttığını göstermektedir. Nitekim piramidin üst kısmının geniş, yaşlı nüfus oranının da fazla olması bu durumu desteklemektedir. Yaşlı nüfusun ve genç nüfusun fazla olması bağımlılık oranının yüksek olduğunu göstermektedir.
2. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 2,8 olduğu ve bu oranın 2 milyondan fazla kişi olduğu ve bu kişilerin içerisinde ise kadınların önemli ölçüde yer tuttuğu düşünüldüğünde bu sayının azaltılması için gerekli uygulamaların yapılması gerektiği ortaya çıkar. Okuma yazma çağında olup okuma yazma bilmeyen nüfusa ilgili sosyal medya, basın ve medya yoluyla bilgilendirici, teşvik edici ve kamuoyu oluşturuca çalışmalar yapılabilir. Ayrıca okuma yazma kursları, okullarda farklı zamanlarda okuma yazma eğitimleri vb. çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar günümüz koşullarına da uygun olarak uzaktan eğitim yoluyla da yürütülebilir.
3. Özellikle kırsal kesimden kentlere yapılan göçler, bu farkın doğmasındaki en önemli nedendir. Kentlerde iş imkânlarının fazlalığı, eğitim, güvenlik ve sosyal koşulların daha iyi olması, bu yönde bir göçü tetiklemiştir. Ayrıca kırsalda toprakların miras yoluyla bölünmesi, tarımda makineleşme, kırsal yerleşmelerin zamanla kent yerleşmeleri hâline dönüşmesi ve buradaki nüfusun kent nüfusuna dâhil olması da bu duruma da etkili olmuştur.

2. Yönerge

Bu bölümle ilgili yazılacak olan metin öğrenciye göre değişiklik göstermektedir.

Etkinlik No: 8

Yönerge

1. Son 30 yılda dünya üzerinde zorla yerinden edilmiş insan sayısı iki katına çıkarak 40 milyondan yaklaşık 80 milyona ulaşmıştır. Fakat bu süreçte dünya nüfusuna da yaklaşık 2,5 milyar insan eklenmiştir. Geri kalmış ülkelerde doğurganlık oranı daha fazladır. Dolayısıyla zorla yerinden edilme olaylarının yoğun şekilde yaşandığı bu ülkelerde nüfus da sürekli artış gösterdiği için yıllar içerisinde yer değişikliğine zorlanan insan sayısı da artmıştır.
2. Mülteci olayını normal göç olayından ayıran en önemli özellik, göçler için geçerli olan nedenlerin mülteci hareketlerinde ani olarak meydana gelmesidir. Mültecilerin çoğu taşıyabileceklerinden daha fazlasını alamadan tüm mal varlıklarını geride bırakır. Modern göçleri kolaylaştıran teknolojik imkânlar mülteciler için geçerli değildir. Yürüyerek, bisikletle, arabalarla ya da teknelerle yola çıkarlar. Ayrıca mülteciler göçlerini kolaylaştıracak resmi belgelerden de yoksundur. Birçoğunun kimlikleri bile yoktur.
3. Mülteci göçlerini oluşturan başlıca sebepler; savaş, açlık, siyasi baskı, sosyal baskılar, yoksulluk ve aniden meydana gelen doğal felaketlerdir.

4. Teknoloji ile birlikte gelişmiş ülkeler katma değeri yüksek ürünler üretilip daha da zenginleşirken geri kalmış ülkelerdeki fakirlik daha da derinleşiyor. Bu durum gelecekte de mülteci sorunlarının devam edeceğinin göstergesidir. Ayrıca küresel ısınmaya bağlı olarak artan kuraklık ve buzulların erimesiyle deniz seviyesinin yükselmesi de (deniz seviyesindeki yerlerin sular altında kalması ihtimali) gelecekte çevre mültecilerinin sayısını artırabilir.

Etkinlik No: 9

1. Yönerge

1. a) 1, 8, 11, 14
b) 5, 10, 12, 15
c) 3, 6, 9, 16
d) 2, 4, 7, 13
2. Türklerin Orta Asya'dan göçüne sebep olan ana faktör kuraklıktır. Çünkü kuraklık beraberinde hayvanlara otlatma ihtiyacını artırmış ve artan nüfusa birlikte bu durum daha büyük bir sorun hâline gelmiştir. Ayrıca boylar arası iç çekişmeler ve çevredeki devletlerin oluşturduğu dış tehditler de göçe neden olan siyasi faktörler olarak gösterilebilir. Tüm bunlara Türklerin esir düşmektense bağımsız yaşama istekleri ve yeni yerler fethetme arzusu da eklenince göç kaçınılmaz olmuştur.
3. Türkler Orta Asya'dan dört bir tarafa göç etmişlerdir. Sonuçları bakımından en önemli göç güzergâhı batı yönlü olmuştur. Çünkü batıya göç eden Türk kavimlerinden özellikle Hazar Gölü'nün kuzeyine yönelenler buradaki barbar kavimleri daha da batıya göç etmeye zorlamışlardır. Bu durum da Atlantik'e kadar yaklaşık bir asır sürecektir bir göç dalgasını beraberinde getirmiştir. Bu göçlerin sonucunda da Roma İmparatorluğu parçalanmış ve Avrupa'nın bugünkü siyasi yapısının temelleri atılmıştır. Bu olaylar aynı zamanda İlk Çağ'ın sona erip Orta Çağ'ın başlamasına neden olmuştur.

Etkinlik No.: 10

Yönerge

1. Hızlı göçün ortaya çıkardığı plansız kentleşmeye çözüm bulunmaya çalışılmaktadır.

Göç Alan Yerlerde Oluşan Mekânsal Etkiler	Etki Alanı
Artan göç iş çeşitliliğini arttırmaktadır.	Ekonomik
Göç cinsiyet yapısı dengesini bozmaktadır.	Demografik
Artan göçe bağlı olarak verimli tarım arazileri üzerinde konutlar yükselmektedir.	Çevresel
Farklı yörelerden gelen insanlara bağlı olarak kültürel çeşitlilik artmaktadır.	Soyokültürel
Ticaretin gelişmesine bağlı olarak kentin geliri artmaktadır.	Ekonomik
Büyük konut projeleri istihdam olanağı oluşturmaktadır.	Ekonomik

3. Antalya'ya yönelik mevsimlik yabancı göçünün ve yerleşik yabancının sosyal ve kültürel etkileri:
- Kültürel çeşitlilik fazladır.
 - Kente yabancı dil kursları yaygınlaşmaktadır.
 - Kente yabancı dile ilgi artmaktadır.
 - İlan ve tabelalarda yabancı dil kullanımı yaygındır.
 - Kente eğlence mekânlarının sayısı oldukça fazladır.
 - Kentin yiyecek, içecek tüketiminde çeşitlilik vardır.

4. Antalya'ya yönelik yoğun göçün belediye hizmetleri üzerindeki etkileri:

Belediyelerin su, elektrik, kanalizasyon, yol, kavşak düzenleme, toplu taşıma araç alımları vb. hizmet giderlerini artırmaktadır.

5. Antalya'ya yönelik göçlerin eğitim ve sağlık hizmetleri üzerindeki etkileri:

Göçle gelen nüfus artışına bağlı olarak sağlık ve eğitim yatırımları artmaktadır.

Sağlık ve eğitim kuruluşlarındaki yoğunluk hizmet kalitesini düşürmektedir.

Etkinlik No.:11

Yönerge

1. 1960'lı yıllardan sonra kentin nüfusundaki hızlı artış kentin alansal genişlemesini de beraberinde getirmiştir. 1960'lı yıllarda İstanbul Boğazı ve Marmara Denizi çevresinde daha dar bir alanda iken özellikle 2000'li yıllardan sonra kıyılardan içeri doğru çok hızlı bir şekilde çok geniş bir alana yayılarak doğuda Kocaeli, batıda Tekirdağ ile adeta birleşmiştir.

2. Doğal kaynaklar üzerindeki etkileri:

- Su havzalarında daralma
- Tarım topraklarında daralma
- Canlıların yaşam alanının bozulma
- Havanın bileşiminde bozulma

3. Kentte hızlı göçün yarattığı alansal genişleme ile ortaya çıkan çevre sorunları:

- Atıklarla tatlı su kaynaklarının kirlenmesi
- Yakıt kullanımındaki ve araç sayısındaki artışa bağlı hava kirliliği
- Katı ve sıvı atıklara bağlı toprak kirliliği
- Nüfus ve araç sayısındaki artışa bağlı gürültü kirliliği
- Ormansızlaşma
- Denizlerde kirlenme ve toplu balık ölümleri
- Görüntü kirliliği
- Ses kirliliği

4. İstanbul'a kırsaldan göç ile gelen kişilerin geldikleri kırsal yerleşimlerde göçten sonra meydana gelen sorunlar:

- Nüfusun azalması
- Kırsal kesimde tarım ve hayvancılıkta üretim kayıpları
- Kırsal yerleşimlerde büyük nüfus kayıpları ile yerleşimlerin harabeye dönmesi.
- İşgücü kaybı
- Kırsal yerleşmeye yapılan hizmetlerin azalması
- Görüntü kirliliği
- Ses kirliliği

Etkinlik No.: 12

Yönerge

1. Birincil ekonomik faaliyetler: Ziraat, hayvancılık, balıkçılık
İkincil ekonomik faaliyetler: Sanayi, enerji üretimi
Üçüncül ekonomik faaliyetler: Turizm, ulaşım
Dördüncül ekonomik faaliyetler: Bilimsel çalışmalar
Beşincil ekonomik faaliyetler: Kamu yönetimi

2. Şanlıurfa'nın ekonomik faaliyetlerini ayırt ederken kullanılan ölçütler: Birincil ekonomik faaliyetlerde üretilen ürünler doğrudan kullanılabilir. İkincil ekonomik faaliyetler ham maddeyi işlemeye ve yeni bir ürüne dönüştürmeye dayalı faaliyetlerdir. Üçüncül ekonomik faaliyetlerde mal değil hizmet üretimi vardır. Dördüncül ekonomik faaliyetler bilgi toplama, bilgiyi işleme ve araştırma faaliyetlerini kapsar. Beşincil ekonomik faaliyetlerde kamunun karar verme ve organize etme işleri vardır.

3. Şanlıurfa'daki birincil ekonomik faaliyet olan ziraat faaliyetlerine bağlı pamuk üretimi ikincil ekonomik faaliyetlerden tekstil sanayisinin hammaddesini oluşturmaktadır. Aynı şekilde birincil ekonomik faaliyet olan hayvancılık faaliyetlerine bağlı deri üretimi, ikincil ekonomik faaliyet olan ayakkabı sanayisinin ham maddesini oluşturmaktadır.

4. Birincil ekonomik faaliyetler: Ziraat, balıkçılık, madencilik, hayvancılık, ormancılık.
İkincil ekonomik faaliyetler: İnşaat, sanayi, enerji üretimi.
Üçüncül ekonomik faaliyetler: Ulaşım, ticaret, turizm, eğitim, sağlık, bankacılık, sigortacılık vb.
Dördüncül ekonomik faaliyetler: Araştırma, geliştirme, bilgiyi işleme, bilgiyi yayma vb.
Beşincil ekonomik faaliyetler: Kamu ve özel sektörlere ait karar verme birimlerine ait hizmetler (Valilik ve kaymakamlık).

Etkinlik No.: 13

Yönerge

1. Ülkemizi ziyaret eden yabancılar gelmeden önce ülkemiz ile ilgili bilgileri internet, gazete, dergi, televizyon, radyo, broşür vb. iletişim araçlarıyla elde eder.
2. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak iletişim ve ulaşım araçları ile ulaşım sistemlerinde meydana gelen gelişmeler insanların daha hızlı, kolay ve konforlu seyahat etmesini beraberinde getirmiştir. Bunun sonucunda turizm amaçlı seyahatler de artmıştır.
3. 2018'de en fazla turist çeken illerimizden İstanbul'a dünyanın birçok noktasından hava yoluyla ulaşım sağlanabildiği gibi demir yolu, kara yolu, deniz yolugibi farklı imkânlarla da ulaşım sağlanabilmektedir. Antalya da İstanbul gibi gelişmiş ulaşım alt-yapısına sahiptir. Ancak Antalya'nın demir yolu bağlantısı bulunmamaktadır.
4. Antalya'ya hangi ulaşım sistemleri ile ulaşabilecekleri, konaklama tesisinin kent merkezine uzaklığı ve ulaşım seçenekleri gibi bilgilere ihtiyaç duyar.
5. Türkiye'nin üç kıtanın geometrik merkezinde olması kara yolları, hava yolları ve demir yolları açısından avantaj sağlar. Üç tarafı denizlerle çevrili olması, bu denizlerin İstanbul ve Çanakkale boğazları ile bağlantılı olması Türkiye'ye deniz ulaşımı açısından büyük avantaj sağlar.

Etkinlik No.: 14

1. Yönerge

1. İstanbul ve Çanakkale Boğazları
 2. Cebelitarık Boğazı
 3. Korint Kanalı
 4. Messina Boğazı
 5. Süveyş Kanalı
 6. Babülmendep Boğazı
 7. Hürmüz Boğazı
 8. Malakka Boğazı
 9. Macellan Boğazı
 10. Panama Kanalı
 11. Dover Boğazı
 12. Kiel Kanalı
2. Kanal İstanbul, planlandığı stratejik konum gereği ile dünyanın en önemli su yolu güzergâhlarından biri olacaktır. Boğazın ticari hacmi genişleyecek ve jeopolitik önemi artacaktır. Kanal İstanbul'un çevresinde oluşturacağı en temel olumlu etki İstanbul Boğazı'ndaki gemi trafiğini rahatlatması olacaktır. Kanal İstanbul ile İstanbul Boğazı'ndan geçen nükleer bomba eşdeğerindeki 10 bin tankere buradan geçiş sağlanacak ve boğazın yükü azaltılacaktır. Kanalin bölgede oluşturacağı en temel olumsuz etki ise çevreseldir. Kanalin çevresindeki ekosistemi bozması ve geri dönüşü imkânsız bir çevresel hasar bırakması da öngörüler arasındadır.

2. Yönerge

1. Özellikle son yıllarda havaalanları ve havalimanları küresel çapta ciddi mesafe katetmiştir. Giderek gelişen ve yaygınlaşan bu yapıların sunduğu hizmet de her geçen gün ucuzlamaktadır. Ayrıca uçaklarda artan kapasite ve konfor da bu ulaşım şeklini daha cazip hâle getirmiştir. Halihazırda en hızlı ve güvenilir ulaşım şekli olan hava yolu ile yolcu taşımacılığı bu nedenlerden dolayı son yıllarda ciddi ivme kazanmıştır. 2000 yılında 1,6 milyar olan yolcu sayısı 2017'de 4,1 milyara çıkmıştır.
2. İstanbul Havalimanı tam kapasiteyle hizmete girdiğinde Avrupa hava sahasını yeniden yapılandırılacağı ve kıtalar arası uçuş güzergâhlarının da büyük ölçüde değişeceği öngörülmektedir.

Etkinlik No.: 15

1. Yönerge

1. Gelecekte yük taşımacılığında deniz yolunun daha fazla kullanılması öngörülmektedir. Deniz yolları yol yapım ve bakım maliyetlerinin olmaması, birim taşıma maliyetlerinin çok düşük olması, çok büyük miktarlarda yük taşınabilmesi, trafik yoğunluğu ve kaza riskinin çok az olması gibi büyük avantajlara sahiptir. Gelişen teknoloji ile birlikte yük gemilerinin daha da hızlanması ve uzun yolculuklarda mürettebatın gemi içindeki ihtiyaçlarının daha iyi karşılanabilir hâle gelmesi beklenmektedir. Bu durum da uluslararası yük taşımacılığı ile gerçekleştirilen ticaretin hızının ve niteliğinin artacağını göstergesidir.

2. Gelecekte yük taşımacılığında kara yolunun daha az kullanılması öngörülmektedir. Kara yollarının birtakım dezavantajları vardır. Kara yolu taşımacılığı; trafik problemleri, fazla yakıt tüketimi, çevre ve gürültü kirliliği gibi olumsuz durumlara sebebiyet vermesinin yanı sıra yüksek kaza riski taşır. Kara yollarının birim taşıma maliyetleri oldukça yüksektir. Kara yolu taşımacılığı, özellikle uluslararası siyasi ve ekonomik pozisyon da meydana gelen gelişmeler karşısında aşırı hassas ve kırılgan bir yapıya sahiptir. Ayrıca çok büyük miktarlardaki yükler için kara yolu araçlarının boyutlarında yetersizlik söz konusudur. Tüm bu durumlardan dolayı gelecekte uluslararası yük taşımacılığında kara yolunun oranının azalmasının hem çevresel hem de ekonomik olarak olumlu katkıları olacaktır.

2. Yönerge

1. Türkiye; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının arasında köprü konumunda bulunan ve jeopolitik açıdan son derece kritik öneme sahip bir ülkedir. Türkiye'nin doğusunda ve güneyinde enerji kaynakları ve ham madde bakımından zengin ülkeler yer alırken batısında da gelişmiş sanayi ve teknolojiye sahip ülkeler yer almaktadır. Dolayısıyla Türkiye, bu iki hat arasında bağlantının sağlandığı devasa bir köprüdür. Bu yüzden ülkemizden birçok boru hattı geçmekte ve yenileri de planlanmaktadır.
2. Türkiye'nin "Enerji Merkezi" hâline gelmesi iyi bir diplomasi, ticari anlaşmalardaki yüksek çıkarların gözetilmesi ile gerçekleştirilebilirse Türkiye bölgede daha güçlü bir ülke hâline gelebilir. Enerji kaynakları konusunda Rusya, Arap ülkeleri ve İran'a bağımlı olmaktan kurtulmanın yollarından ilki, ülke kaynaklarının tamamının devreye alınması diğeri de, boru hatları ticaretinden azami ölçüde yararlanarak enerji kaynaklarına ödenen miktarın azaltılmasıdır.

Etkinlik No.: 16

Yönerge

1. Houston, Birmingham, Washington ve New York tedbir alabilir. Uydu fotoğrafları ve CBS sistemi ile rüzgârın yönü ve etkileyeceği alanlar belirlenmiştir. Bu bölgedeki insanlar tedbir almak için zaman kazanmış olur.
2. Fırtınanın etkili olduğu alanları belirler. Bilgi akışını hızlandırır. Etkili ve doğru analiz yapar. Uyarı yaparak afette can ve mal kaybını azaltır. Afet sonrası doğru ve hızlı müdahale yapılmasını sağlar.
3. CBS'nin konumsal veri yönetimi, konumsal analiz ve grafik görüntüleme kapasitesi ile deprem, sel, heyelan, yangın, volk nızma, fırtına ve salgın hastalıklar gibi afetlerin etkisi azaltılabilmektedir.

Etkinlik No.: 17

1. Yönerge

1. Arazinin engebeli olması, tabakalarda killi ve geçirimsiz katmanın bulunması ve tabaka uzanış doğrultusunun eğim yönünde olmasıdır.
2. Bitki örtüsünün aşırı tahrip edilmesi, toprağın aşırı işlenmesi, meraların aşırı otlatılması, toprağın eğime paralel sürülmesi, anızları yakmak, usulsüz tarla açmak.

2. Yönerge

Afetler	Görsel No.
Rusya'nın Çernobil Nükleer Tesisi'nde 1986 yılında yaşanan patlama, birçok insanın ölümüne neden oldu. Asit ve radyasyon içeren yağmurlar Karadeniz çevresindeki birçok ülkede uzun yıllar yaşanacak çevre ve sağlık sorununa yol açmıştır.	6
Japonya'da 2011 yılında yaşanan tsunami birçok can ve mal kaybına neden oldu.	5
Dünya'da her yıl 24 milyar ton verimli tarım toprağı kaybediliyor. Bu toprak kayıplarının büyük bir kısmı da Asya kıtasındadır.	3
ABD'nin Colorado eyaletinin kırsal bölgelerinde meydana gelen hortum, maddi hasara neden oldu.	2
Sudan'da 9 Eylül 2020 tarihin de meydana gelen selde 103 kişi yaşamını yitirdi, 50 kişi yaralandı ve 69551 ev hasar gördü.	4
Avustralya Eylül 2019'da orman yangınlarına teslim oldu. Mega olarak değerlendirilen yangınlar milyonlarca hektarlık ormanlık alanın yok olmasına neden oldu.	1

Etkinlik No.: 18

Yönerge

1. Kuraklıktan en fazla etkilenen bölgeler Karadeniz Bölgesi'nin orta ve doğu kesimleri, İç Anadolu'nun doğusu, Doğu Anadolu'nun kuzey ve doğusu ile lokal olarak Marmara Bölgesinde Tekirdağ, Edirne, Yalova, Bursa, Ege Bölgesinde Kütahya, Uşak, Burdur ve Orta Karadeniz Bölümü'nde Samsun çevresidir.
2. İnsanların tarımsal sulamada yanlış yöntemleri kullanması, günlük bireysel su tüketiminin fazlalığı, yer altı sularının aşırı kullanımı, temiz su kaynaklarının kirlenmesi gibi faaliyetler kuraklığın artmasına neden olmaktadır.
3. 1. Yağış azlığı
2. Buharlaşma
3. Sulama ve kullanma suyu yetersizliği
4. Bitki ve hayvan türlerinin azalması
5. Sulama ve kullanma suyu yetersizliği
6. Ürün kıtlığı

Etkinlik No.: 19

Yönerge

1. Türkiye'de deprem riskinin en az olduğu alanlar Konya ve Karaman Çevresi, Mardin ve Çevresi, Doğu Karadeniz, Ergene Ovası, Tuz gölü ve Çevresi, Sinop ve çevresi, Anamur ve çevresidir.
2. Karadeniz Bölgesi. Bölgede heyelanın fazla olmasının nedenleri; arazi eğiminin fazla olması, tabakaların uzanış doğrultusu, tabakaların yapısı, şağnak yağışlar ve beşeri faaliyetlerle (yol yapımı, maden arama) doğal dengenin bozulmasıdır.
3. Bitki ve hayvan türleri azalır, yer altı ve yer üstü sularının beslenmeleri azalır, erozyon artar, sel ve taşkınlar artar, oksijen üretimi azalır, havaya salınan karbondioksit miktarı artar.
4. Çığ afeti en fazla Tunceli, Bitlis, Bingöl, Hakkari, Bayburt, Artvin ve Ağrı illerinde etkilidir. Arazinin dağlık ve engebelik olması, yükseltinin ve kar yağışının fazla olmasıdır.

İller	Deprem	Heyelan	Orman Yangınları	Çığ
Antalya	X		X	
Artvin		X		X
İzmir	X		X	
Kastamonu	X	X		
Muğla	X		X	

5.

